

INFOKOMMUNIKÁCIÓS JOGI SZEKCIÓ

Platformsabályozás az online szólásszabadság védelmében

Konzulens: Dr. Gosztonyi Gergely

Bálint János

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar

jogász osztatlan képzés

2022

Tartalomjegyzék

I. BEVEZETÉS.....	2
II. AZ INTERNET SZABÁLYOZÁSA.....	5
II.1. A KEZDETEK, AZ AMERIKAI IRÁNY	5
II.2. AZ UNIÓS IRÁNY	6
II.3. AZ EURÓPAI UNIÓ BÍRÓSÁGÁNAK JOGFEJLESZTŐ GYAKORLATA.....	7
II.3.1. <i>Aktív és passzív szerep, „tényleges tudomás”</i>	7
II.3.2. <i>Általános nyomon követés</i>	9
III. AZ EKER IRÁNYELV HIÁNYOSSÁGAI.....	11
III.1. HARD CONTROL, VAGYIS A TARTALOMMODERÁCIÓ	11
III.2. SOFT CONTROL, VAGYIS A RANGSOROLÁS	14
III.3. LEHETSÉGES MEGOLDÁSI IRÁNYOK	15
IV. A DSA ÉS KRITIKÁI	18
V. A PLATFORMOK KÖZÖS JELLEMZŐI	23
VI. VERSENYJOGI ÜGYEK A TECHNOLÓGIAI ÓRIÁSOKKAL SZEMBEN.....	27
VI.1. „ADATÉHSÉG”, SZEMÉLYES ADATOK ÖSSZEKAPCSOLÁSA	27
VI.2. VERTIKÁLIS INTEGRÁCIÓ, „KILLER ACQUISITIONS”	28
VI.3. ÖNPREFERENCIA, TILTOTT ÁRUKAPCSOLÁS	29
VII. A DMA ÉS KRITIKÁI	30
VIII. KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK A JÖVŐ MÉDIAJOGÁSZAI SZÁMÁRA.....	33
IRODALOMJEGYZÉK.....	35

Platformszabályozás az online szólásszabadság védelmében

I. Bevezetés

Az Emberi Jogok Európai Egyezménye¹ alapján a szólásszabadság „magában foglalja a véleményalkotás szabadságát és az információk, eszmék megismerésének és közlésének szabadságát [...] anélkül, hogy ebbe hatósági szerv beavatkozhasson”.²

A szólásszabadság alapvető fontosságának alátámasztására számos megközelítés született az évek során.³ John Stuart Mill *A szabadságról* című klasszikus esszéjében az igazság keresését azonosítja e jog magjaként.⁴ Az Emberi Jogok Európai Bírósága ikonikus döntésében leszögezte, hogy „a szólásszabadság a [demokratikus] társadalom egyik nélkülözhetetlen alapját képezi, annak fejlődéséhez és minden ember gyarapodásához szükséges, alapvető feltétel”.⁵

Az Egyesült Nemzetek Szervezetének Emberi Jogi Bizottsága szintén a demokratikus társadalmak egyik alapköveként azonosítja a szólásszabadságot.⁶ Az Afrikai Emberi Jogi és Népügyi Bíróság következetes gyakorlata alapján pedig szabad gyakorlása nemcsak az egyén személyiségének, hanem a társadalom egészének a fejlődését is elősegíti a különböző nézetek ütköztetése által.⁷

Azonban az elmúlt bő két évtizedben a web 2.0 a felhasználók által létrehozott és közzétett tartalmak elterjedésével nemcsak az elérhető információ volumenében eredményezett exponenciális növekedést, hanem alapvetően formálta át a nyilvánosság struktúráját.⁸ A közbeszéd számottevő része manapság a közösségi média platformokon zajlik, az országok többségében pedig elképzelhetetlen egy választási kampány lebonyolítása, a kormányzati döntések bejelentése, mozgalmak szervezése vagy éppen a közszolgáltatások nyújtása az online

¹ *Az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló [római] egyezmény* (1950). Kihirdette: 1993. évi XXXI. törvény.

² Uo. 10. cikk 1. bek.

³ KOLTAY András: *Az új média és a szólásszabadság*. Budapest, 2019. Wolters Kluwer, 21-30. o.

⁴ MILL, John Stuart: *A szabadságról*. Ford. PAP Mária. Budapest, 2020. Helikon Kiadó.

⁵ *Handyside v the United Kingdom* App no 5493/72 (ECtHR, 7 December 1976) 49. bek.

⁶ UNHRC ‘General Comment No. 34, Article 19, Freedoms of Opinion and Expression’ (12 September 2011) UN Doc CCPR/C/GC/34 13. bek. <https://www2.ohchr.org/english/bodies/hrc/docs/gc34.pdf>.

⁷ *Ingabire Victoire Umuhoza v Rwanda* App no 003/2014 (AfCHPR, 7 December 2018) 133. bek.

⁸ KLEIN Tamás: A web 2.0. egyes szabályozási kérdései – különös tekintettel az alkotmányjogi vonatkozásokra. In KLEIN Tamás (szerk.): *Tanulmányok a technológia- és cyberjog néhány aktuális kérdéséről*. Budapest, 2018a. Médiatudományi Intézet, 41. o.

tér segítsége nélkül.⁹ Az online kampányok elterjedését nagyban elősegíti a különféle választói csoportok motivációi által kialakított célzott politikai hirdetések elterjedése is.¹⁰

Bár vitathatatlan, hogy az online platformok számos pozitív hatással jártak a szólásszabadság gyakorlására, „a vélemények sokszínűségére ma már egyáltalán nem az állam a leginkább veszélyes”.¹¹ Egyesek szerint a Facebook egyenesen a cenzúra valaha ismert legnagyobb rendszerét működteti, hiszen több emberi kommunikációt szabályoz, mint bármelyik állam a történelem során, és mindezt az államoknál sokkal hatékonyabban is teszi.¹² Ezt a kettősséget nevezzük „demokratikus paradoxonnak”.¹³

Az online platformok a felhasználókkal kötött szerződések és a belső szabályzataik által egyfajta kvázi jogrendszert alakítottak ki, mely mentes az állami jogrendszerekre vonatkozó garanciáktól.¹⁴ A platform egy személyben tölti be a bírót, az esküdtszék és a hóhér szerepét, hiszen egyoldalúan határozza meg a felületén irányadó szabályokat, azokat egymaga értelmezi, és a szankciókat is mindenfajta külső befolyástól mentesen szabhatja ki.

Szankciók tekintetében pedig széles választék áll a platformok rendelkezésére. Figyelmeztetéseket bocsáthatnak ki, az algoritmus segítségével visszasorolhatják a tartalom elérhetőségét, törölhetik a tartalmat, határozott időre felfüggeszthetik, vagy akár határozatlan időre ki is tilthatják a felhasználót a platformról.¹⁵ Mára nyilvánvaló, hogy az online platformok saját belátásuk szerint, esetleges üzleti vagy politikai érdekeik mentén képesek befolyásolni a társadalom számára elérhető vélemények összetételét, így közvetett módon képesek a közéleti viták és a közvélemény befolyásolására is.¹⁶

Hogy megértsük, hogyan jutottunk el idáig, és értékelhessük a megfogalmazott megoldási kísérleteket, először szükséges áttekinteni az elmúlt negyed évszázad releváns jogfejlődését. Ennek megfelelően, jelen bevezetést követően a II. rész felvázolja a platformok felelősségére vonatkozó uniós jogszabályi környezetet és annak fejlődését, a III. rész azonosítja a hiányosságokat, a IV. rész pedig elemzi az uniós jogalkotás választát. Ezt követően, az V. rész

⁹ BENESCH, Susan: But Facebook's Not a Country, How to Interpret Human Rights Law for Social Media Companies, *Yale Journal on Regulation Online Bulletin*, 2020. 38. sz. 87. o.

¹⁰ MRÁZ Attila: Platformszabályozás és kampányszabályozás a demokráciában. In: TÖRÖK Bernát – ZÖDI Zsolt: *Az internetes platformok kora*. Budapest, 2022. NKE Ludovika Egyetemi Kiadó, 342. o.

¹¹ KOLTAY András: Az újmédia kapuőreinek hatása a médiaszabályozásra. In KOLTAY András: *Tíz tanulmány a szólásszabadságról*. Budapest, 2018. Wolters Kluwer, 274. o.

¹² BENESCH 2020. 86. o.

¹³ BADOUARD, Romain: *Les nouvelles lois du web. Modération et censure*. Párizs, 2020. Le Seuil, 11. o.

¹⁴ KOLTAY 2018. 279. o.

¹⁵ BENESCH 2020. 88. o.

¹⁶ KOLTAY 2018. 279. o.

bemutatja az online platformok sajátosságait, valamint a klasszikus versenyjog nehézségeit a digitális piacokon, a VI. rész feldolgozza a technológiai óriásokkal szemben folytatott versenyjogi ügyeket, a VII. rész pedig értékeli az uniós szabályozás irányát. Végezetül, a VIII. rész összegzi az eredményeket és javaslatokat fogalmaz meg a jövőre.

II. Az Internet szabályozása

II.1. A kezdetek, az amerikai irány

Az 1990-es évek első felében még nem létezett állami szabályozás az Internetre, valamint az Internet működésében résztvevő vállalatokra vonatkozóan. A jogalkotás hiányában az Egyesült Államokban egymással ellentmondó ítéletek születtek az internetszolgáltatók felelősségével kapcsolatban. Míg az egyik bíróság elutasította a tárhelyszolgáltató felelősségének megállapítását az általa működtetett felületre felhasználók által feltöltött tartalom tekintetében,¹⁷ egy másik bíróság néhány évvel később megállapította azt.¹⁸

Ezt a jogbizonytalanságot volt hivatott kiküszöbölni a tisztességes kommunikációról szóló törvény (a továbbiakban: CDA) 230. szakasza.¹⁹ A CDA széles körben ismert rendelkezése szerint:

„Az interaktív számítógépes szolgáltatások szolgáltatói és felhasználói nem tekintendők a más információs tartalomszolgáltató által nyújtott közlemény kiadójának vagy közlőjének.”²⁰

Továbbá az „irgalmas szamaritánus” kedvezmény alapján:

„Az interaktív számítógépes szolgáltatások szolgáltatói és felhasználói nem tehetők felelőssé az önként, jóhiszeműen a [...] [tartalom] hozzáférhetőségének vagy elérhetőségének korlátozásáért, akár alkotmányosan védett az a tartalom, akár nem.”²¹

A kezdeti jogalkotás egyértelműen az újonnan felbukkanó technológiai cégek fejlődését szolgálta.²² A jogalkotó felismerte, hogy a felhasználók által generált tartalomért való kiadói felelősség internetszolgáltatókra való telepítése ellehetetlenítené ezen vállalatokat, és így elzárna a lehetőséget az Internet általi innováció és fejlődés előtt.²³

Az amerikai jogrendszerben az online platformok szinte teljes immunitást élveznek a harmadik személyek jogsértő tartalmi vonatkozásában, saját szabad belátásuk szerint dönthetnek a felületükön elérhető tartalom tekintetében.²⁴

¹⁷ *Cubby, Inc v. Compuserve Inc.*, 776 F Supp 135 (SDNY 1991).

¹⁸ *Stratton Oakmont, Inc. v. Prodigy Services* (N.Y. Sup. Ct. May 24, 1995).

¹⁹ FARGO, Anthony: Az internetszolgáltatók felelőssége az Egyesült Államokban és Európában, Középutat találni a lehetőségek óceánjában. *In Medias Res*, 2015. IV. évfolyam 2. sz. 296. o.

²⁰ 47 USC 230, 47. cím, I. rész, (c)(1) pont.

²¹ Uo. (c)(2) pont.

²² KOLTAY 2019. 89-90. o.

²³ FARGO 2015. 297. o.

²⁴ KOLTAY 2019. 130-131. o.

II.2. Az uniós irány

Az Európai Unióban az Elektronikus kereskedelemről szóló irányelv²⁵ (a továbbiakban: Eker irányelv) 12-14. cikkei rendezik a közvetítő szolgáltatók felelősség alóli mentesülésének eseteit.

Jelen vizsgálódásunk szempontjából a 14. cikk szerinti tárhelyszolgáltatók a legérdekesebbek, hiszen az online platformok tevékenysége minden esetben „a szolgáltatás igénybe vevője által küldött információ tárolásából áll”. A tárhelyszolgáltató akkor nem vonható felelősségre a felhasználója kérésére tárolt jogellenes tartalom esetében, amennyiben:

- a) „a szolgáltatónak nincsen tényleges tudomása jogellenes tevékenységről vagy információról, és nincsen tudomása olyan tényekről vagy körülményekről, amelyek nyilvánvalóan jogellenes tevékenységre vagy információra utalnának; vagy
- b) a szolgáltató, amint ilyenről tudomást szerzett, haladéktalanul intézkedik az információ eltávolításáról vagy az ahhoz való hozzáférés megszüntetéséről.”

A mentesülés kizárólag a „pusztán technikai, automatikus és passzív jellegű” szolgáltatókra terjed ki,²⁶ az eltávolítást, valamint a hozzáférés megszüntetését pedig a szólásszabadsága elvének a figyelembevételével kell elvégezni.²⁷

További alapvető rendelkezés az általános nyomon követési kötelezettség előírásának tilalma, miszerint „a tagállamok nem állapítanak meg a szolgáltatókat terhelő olyan általános kötelezettséget, amely szerint [...] az általuk továbbított vagy tárolt információkat nyomon kellene követniük, sem olyan általános kötelezettséget, amely szerint jogellenes tevékenységre utaló tényeket vagy körülményeket kellene kivizsgálniuk”.²⁸

A jogszabály hatálybalépését követő, annak rendelkezéseit értelmező bírósági gyakorlatot két okból érdemes röviden áttekinteni. Egyrészt a 2000-es elfogadása óta számos olyan szolgáltatás fejlődött ki és terjedt el, melyek akkor még nem léteztek, vagy legalábbis az Eker irányelv nem vonta kifejezetten a hatálya alá.²⁹ Ilyenek például a különböző közösségi média platformok és a keresőmotorok,³⁰ melyek jelen vizsgálódásunk szempontjából központi szerepet játszanak.

²⁵ Az Európai Parlament és a Tanács 2000/31/EK irányelve (2000. június 8.) a belső piacon az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások, különösen az elektronikus kereskedelem, egyes jogi vonatkozásairól.

²⁶ Eker irányelv (42) bek.

²⁷ Uo. (46) bek.

²⁸ Uo. 15. cikk (1) bek.

²⁹ KOLTAY 2019. 125. o.

³⁰ JAN Olster: *European and International Media Law*. Cambridge, 2016. Cambridge University Press, 229. o.

Másrészt az Eker irányelv rendkívül szűkszavú rendelkezéseket tartalmaz. Például bevezeti az értesítési-eltávolítási (*notice and take down*) eljárást, de annak részletszabályairól egyáltalán nem rendelkezik; ezek kidolgozását a jogalkotó az ezredfordulón teljes egészében a tagállamokra bízta.

II.3. Az Európai Unió Bíróságának jogfejlesztő gyakorlata

A szűkszavú jogszabályi előírások és az időközben kifejlődő új szolgáltatások szükségessé tették az Európai Unió Bíróságának (a továbbiakban: EUB) innovatív jogértelmezését olyan kérdésekben, mint a platformok „tényleges tudomása”, a tartalom „nyilvánvalóan jogellenes” volta, az intézkedés „haladéktalansága”, valamint a szolgáltatók „aktív vagy passzív” szerepe.³¹

II.3.1. Aktív és passzív szerep, „tényleges tudomás”

Az EUB első tárhelyszolgáltatóval kapcsolatos döntése a *Google France v Louis Vuitton* ügy³² volt. Az ügy alapjául szolgáló tényállás keretében a Google AdWords reklámszolgáltatása a Louis Vuitton által regisztrált védjeggyel azonos megjelölést használt – a Louis Vuitton hozzájárulása nélkül – kulcsszóként az említett védjegy árujegyzékében szereplő árukkal, valamint szolgáltatásokkal azonos áruk vagy szolgáltatások reklámozására. Az EUB értékelése alapján egy keresőmotor üzemeltetője tárhelyszolgáltatónak tekintendő.³³

Két megállapítást fontos továbbá kiemelni a bíróság döntéséből. Először is a Google nem tekinthető aktív szolgáltatónak, annak ellenére, „hogy a reklámszolgáltatást ellenérték fejében nyújtják, hogy a fizetés feltételeit a Google rögzíti, vagy akár, hogy általános tájékoztatást nyújt ügyfelei részére”.³⁴ Másrészt pedig „a kiválasztott kulcsszó és az internethasználó által bevitt keresőkifejezés közötti megfelelés önmagában nem elegendő” a tényleges tudomás megállapításához.³⁵

Mindezek alapján, bár a szolgáltató profitál a felhasználói jogsértő tevékenységéből, és nem tekinthető teljes mértékben jóhiszeműnek arra vonatkozóan, hogy elérhető jogsértő tartalom a felületén, csak akkor lesz egy adott jogsértő tartalom vonatkozásában tárhelyszolgáltatóként felelősségre vonható, amennyiben a konkrét jogsértő tartalomról kifejezetten tájékoztatták.³⁶

³¹ GOSZTONYI Gergely: Az Európai Unió Bírósága hozzájárulása az online platformok felelősségi és monitorozási kérdéseinek alaposabb megértéséhez. In: TÖRÖK Bernát – ZÓDI Zsolt: *Az internetes platformok kora*. Budapest, 2022. NKE Ludovika Egyetemi Kiadó, 67-68. o.

³² *Google France SARL and Google Inc. v Louis Vuitton Malletier SA and Others* (C-236/08–C-238/08), ECLI:EU:C:2010:159.

³³ Uo. 121. bek.

³⁴ Uo. 116. bek.

³⁵ Uo. 117. bek.

³⁶ SAVIN, Andrej: *EU Internet Law, Third Edition*. Cheltenham, 2020. Edward Elgar. 176. o.

Egy évvel később az EUB finomíthatta értelmezését egy fokkal aktívabb tárhelyszolgáltató felelősségének kérdésében, a *L'Oréal v eBay* ügyben.³⁷ A tényállás szerint a L'Oréal engedélye nélkül számos eredeti és hamisított L'Oréal termék került fel az eBay által üzemeltetett online piacra. Az EUB értékelése alapján egy ilyen online piac üzemeltetője is tárhelyszolgáltatónak tekintendő.³⁸

Mindazonáltal az online piac üzemeltetője aktív szolgáltatónak minősül, amennyiben „olyan segítséget nyújtott, amely különösen a szóban forgó eladásra való felkínálások megjelenítésének optimalizálásában vagy azok elősegítésében áll”.³⁹ Továbbá, ha nem is játszott ilyen tevőleges szerepet, akkor sem mentesülhet a felelősség alól, „amennyiben tudomása volt azon tényekről vagy körülményekről, amelyek alapján valamely *gondosan eljáró* gazdasági szereplőnek fel kellett volna ismernie az eladási ajánlat jogszerűtlenségét”.⁴⁰

A gondosan eljáró gazdasági szereplő mércéjének bevezetése azonban nem kérdésektől mentes. Arra enged ugyanis következtetni, hogy egy tárhelyszolgáltató nem mentesülhet a felelősség alól, amennyiben *általánosságban* tudomása van arról, hogy az általa üzemeltetett felületen jogsértő tartalmak érthetők el. Mindez azonban általános nyomon követési kötelezettség bevezetéséhez vezethet, mely lehetőséget az Eker irányelv kifejezetten kizár.⁴¹

Szintén kritika, hogy a gondosság követelményének előírása egyfajta önbeteljesülő jóslathoz vezethet. Az aktívabb szolgáltatók ugyanis mentesülhetnek az őket terhelő felelősség alól, amennyiben nagyobb mértékű gondossági kötelezettségeket vállalnak. Azonban mindez azt is jelenti, hogy nagyobb ellenőrzésük van az általuk tárolt információkról, mely további gondossági követelmények előírásához vezethet, és így tovább.⁴²

Az EUB később pontosította az Eker irányelv által előírt „tényleges tudomás” követelményét. Az *Peterson v Google* ügy⁴³ alapjaként a Youtube nevű videómegosztó platformra szerzői jogvédelem alatt álló műveket töltötték fel a felhasználók. Az EUB értékelése alapján egy ilyen videómegosztó platform vagy tárhely- és fájlmosztó platform üzemeltetője is tárhelyszolgáltatónak tekintendő.⁴⁴

³⁷ *L'Oréal SA and Others v eBay International AG and Others* (C-324/09), ECLI:EU:C:2011:474.

³⁸ Uo. 145. bek.

³⁹ Uo. 116. bek.

⁴⁰ Uo. 124. bek.

⁴¹ SAVIN 2020. 177. o.

⁴² VAN DER SLOOT, Bart: Welcome to the Jungle: the Liability of Internet Intermediaries for Privacy Violations in Europe. *JIPITEC*, 2015. 6. sz. 222. o.

⁴³ *Frank Peterson v Google LLC and Others and Elsevier Inc. v Cyando AG* (C-682/18–C-683/18), ECLI:EU:C:2021:503.

⁴⁴ Uo. 145. bek.

A *L'Oréal v eBay* ügy által felvetett kétségeket is eloszlatta a testület, mikor leszögezte, hogy csak akkor zárható ki a közvetítő szolgáltató felelősség alóli mentesülése, ha az üzemeltető tudomással bír a „felhasználóinak a platformjára feltöltött védelem alatt álló tartalmakra vonatkozó konkrét jogellenes cselekményeiről”.⁴⁵

II.3.2. Általános nyomon követés

Az általános nyomon követési kötelezettség tilalma szintén a közvetítő szolgáltatók érdekeit szolgálja, és ezáltal közvetetten az internetes innovációt célozza. Egy ilyen kötelesség bevezetése rendkívüli anyagi és szervezeti terhet róna a vállalatokra, főleg a felhasználók által előállított tartalom robbanásszerű növekedése miatt.⁴⁶

A *Scarlet v SABAM* ügyben⁴⁷ az EUB-nak arra a kérdésre kellett választ adnia, megengedett-e egy internet-hozzáférést nyújtó szolgáltatónak az olyan szűrőrendszer létrehozására való kötelezése, mely a szolgáltató hálózatán azonosítja a szerzői jog által védett zeneművet, filmet vagy audiovizuális alkotást tartalmazó fájlokat. A SABAM belga közös jogkezelő szervezet a tényállás alapján sérelmezte, hogy a Scarlet felhasználói sűrűn továbbítanak a SABAM által kezelt szerzői műveket.

A testület elutasító választ adott, mivel az ilyen szűrőrendszer alkalmazása a közvetítő szolgáltató (i) „szolgáltatásain áthaladó valamennyi elektronikus adatátvitelt érinti, (ii) teljes ügyfélkörére, megkülönböztetés nélkül alkalmazandó, (iii) megelőző jellegű, (iv) költsége kizárólag a szolgáltatót terheli, és (v) időbeli korlátozás nélküli”.⁴⁸ Ítéletében az EUB hangsúlyozta, hogy egy ilyen „rendszer valószínűleg nem lenne képes különbséget tenni a jogellenes és a jogszerű tartalom között, így alkalmazása a jogszerű tartalmú adatátvitel blokkolását is kiválthatná”,⁴⁹ valamint a szűrő alkalmazása nem tartaná tiszteletben az alapvető jogok közötti igazságos egyensúly teremtésének követelményét.⁵⁰

Néhány hónappal később, a *SABAM v Netlog* ügyben⁵¹ az EUB analógiával hasonló tényállásra szinte teljesen azonos ítéletet hozott.

⁴⁵ Uo. 118. bek.

⁴⁶ SAVIN 2020. 178. o.

⁴⁷ *Scarlet Extended SA v Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs SCRL (SABAM)* (C-70/10), ECLI:EU:C:2011:771.

⁴⁸ Uo. 55. bek.

⁴⁹ Uo. 52. bek.

⁵⁰ Uo. 53. bek.

⁵¹ *Belgische Vereniging van Auteurs, Componisten en Uitgevers CVBA (SABAM) v Netlog NV* (C-360/10), ECLI:EU:C:2012:85.

2018-ban az EUB több szempontból is említésre méltó ítéletet hozott a *Glawischnig-Piesczek* ügyben.⁵² Egy osztrák politikus egy poszt törlését kérte a Facebook-tól, mely posztot egy jogerős bírósági ítélet már becsületsértőként értékelt. A testület végül megállapította, hogy nem sérti az általános nyomon követési kötelezettség tilalmát, ha egy tagállami bíróság arra kötelez egy tárhelyszolgáltatót, hogy az általa tárolt, és korábban jogellenesnek nyilvánított információval *azonos tartalmú* információkat törölje, vagy akadályozza meg az azokhoz való hozzáférést.

A tagállami bíróságok továbbá arra is kötelezhetik a tárhelyszolgáltatókat, hogy töröljék a korábban jogellenesnek nyilvánított információval *azonos értelmű* információkat, vagy akadályozzák meg az azokhoz való hozzáférést, függetlenül attól, hogy az eredeti információ közlétevéje vagy más felhasználó tette-e közzé. E körben a tárhelyszolgáltató csak olyan információk vizsgálatára kötelezhető, melyek (i) tartalma *lényegében változatlan*, (ii) tartalmazza a jogsértéstől való eltiltásban meghatározott elemeket, és végül (iii) az azonos értelmű megfogalmazás tekintetében fennálló különbségek nem követelik meg a tárhelyszolgáltatótól e tartalom önálló értékelését.⁵³

Amint az kirajzolódik, a felelősség alóli mentesülés érdekében elvárt passzív szerep és a jogsértések felkutatása érdekében elvárt aktivitás kiegyensúlyozása nem teljesen konzisztens, inkább eseti jelleggel történik.⁵⁴ Ahogy Gyetván fogalmaz, „az Eker irányelv 15. cikkének megfogalmazása eredendően hiányos, pontatlan és annak meghatározását a jogalkalmazás sem tudta egyértelműen kikristályosítani a húsz év alatt”.⁵⁵

⁵² *Eva Glawischnig-Piesczek v Facebook Ireland Ltd.* (C-18/18), ECLI:EU:C:2019:821.

⁵³ Uo. 53. bek.

⁵⁴ MARONI, Marta – BROGI, Elda: Freedom of expression and the rule of law: the debate in the context of online platform regulation. In PARCU, Pier Luigi – BROGI, Elda: *Research Handbook on EU Media Law and Policy*. Cheltenham, 2021. Edward Elgar, 184-185. o.

⁵⁵ GYETVÁN Dorina: Az általános nyomon követési kötelezettség mint a közvetítő szolgáltatók felelősségének jövője? In: FAZEKAS Marianna (szerk.): *Jogi Tanulmányok 2021*. Budapest, 2021, Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola. 311. o.

III. Az Eker irányelv hiányosságai

A közvetítő szolgáltatók felelősségét megalapozó indokok alapvetően nem változtak az 1990-es évek vége óta. Az anonimitás fátyla (*veil of anonymity*) mögött megbújva sokszor lehetetlen, de legalábbis aránytalanul nehéz a jogsértő tartalmat közlétevő természetes személy azonosítása,⁵⁶ a közvetítő szolgáltatók ugyanakkor rendelkeznek a jogsértő tartalom eltávolításához szükséges technikai tudással és kapacitással.

Ezen túl a szolgáltatók élvezik a platform használatának gazdasági előnyeit, így indokolt, hogy a használathoz kötődő ártalmak minimalizálásából is kivegyék a részük.⁵⁷ Ezzel szemben már 20 évvel ezelőtt, alig két évvel az Eker irányelv elfogadása után is igényként merült fel a közvetítő szolgáltatók részére a szólásszabadság kereteit meghatározó és a cenzúrával szemben eljárási garanciákat nyújtó iránymutatás kidolgozása.⁵⁸

A platformok felületén általánosságban elérhető, valamint az egyes felhasználók számára láthatóvá tett tartalom szabályozása élesen elkülönül. Előbbit kemény szabályozásnak (*hard control*), míg utóbbit puha szabályozásnak (*soft control*) hívjuk.⁵⁹ Sorbán szemléletes megfogalmazása szerint „a platformok azáltal, hogy moderálnak egyes felhasználói közléseket, hatást gyakorolnak a véleménynyilvánítás szabadságára, azáltal pedig, hogy találati listákat állítanak össze, vagy éppen személyre szabott ajánlatokat tesznek, az információhoz jutás szabadságára”.⁶⁰

III.1. Hard control, vagyis a tartalommoderáció

A legfőbb kritikák szerint az államok kiszervezik a szólásszabadság gyakorlásának felügyeletét a technológiai óriások kezébe, anélkül, hogy azok eljárására vonatkoznának az államok tevékenysége esetén irányadó garanciák. Az online platformok tartalommoderálási gyakorlata, és kifejezetten az algoritmos döntéshozatal nem átlátható, a hatékonysága még csak meg sem becsülhető.

⁵⁶ OOZEER, Ammar: Internet and social networks: freedom of expression in the digital age. *Commonwealth Law Bulletin*, 2014. 40. sz. 356. o.

⁵⁷ BUITEN, Miriam – DE STREEL, Alexandre – PEITZ, Martin: Rethinking Liability Rules for Online Hosting Platforms. *CERRE*, 2019. 6. o.

⁵⁸ BENOIT, Frydman – ISABELLE, Rorive: Regulating Internet Content through Intermediaries in Europe and the USA. *Zeitschrift für Rechtssoziologie*, 2002. 23. sz. 59. o.

⁵⁹ YORK, Jillian C. – ZUCKERMAN, Ethan: Moderating the Public Sphere. In JORGENSEN, Rikke Frank (szerk.): *Human Rights in the Age of Platforms*. Massachusetts, 2019. Massachusetts Institute of Technology, 140. o.

⁶⁰ SORBÁN Kinga: Az online platformok által alkalmazott mesterségesintelligencia-alapú tartalomszűrés szabályozási kérdései. In: TÖRÖK Bernát – ZÓDI Zsolt (szerk.): *A mesterséges intelligencia szabályozási kihívásai*. Budapest, 2021b. NKE Ludovika Egyetemi Kiadó Iroda. 304. o.

Ezen túl a felelősség alóli mentesülés gazdasági érdekként arra ösztönözheti a közvetítő szolgáltatókat, hogy jogi kötelezettségeiken túlterjeszkedve a bejelentésben megjelölt, esetleg jogszerű tartalmat is elérhetetlenné tegyék,⁶¹ „mivel az alaptalan törlésnek nincs jogkövetkezménye”.⁶² A platformok az elszámoltathatóság nélkül az „igazság döntőbíráivá” (*arbiters of truth*) válhatnak.⁶³

A tartalmak moderálásra során a platformoknak komplex és sokszor egymásnak ellentmondó elvárásokra kell figyelemmel lenniük. Egyrésztől felelősek azért, hogy megfelelően reagáljanak a tartalom eltávolítására irányuló jogi kérésekre, felelősséggel tartoznak részvényeseik és a hirdetőik felé. Ugyanakkor igyekeznek a tartalom moderálásának költségeit alacsonyan tartani, valamint csökkenteni a felhasználók közötti konfliktusokat, hogy azok ne hagyják el a platformot a visszaélések miatt.

Végül pedig a felhasználók, a média, az érdekvédelmi szervezetek és néha a saját alkalmazottjaik vagy részvényeseik részéről is nyomás nehezedik rájuk, hogy bizonyos típusú tartalmakat engedélyezzenek vagy tiltsanak.⁶⁴ A felhasználók részvételének ösztönzése is kiemelendő faktor, hiszen a felhasználók által létrehozott tartalom nélkül a platformok egzisztenciája szűnne meg.⁶⁵

A tartalom jogszerűségéről való döntés alapvetően az államok jogalkalmazásának hatáskörébe tartozik, és ezáltal tipikusan a bíróságok feladata.⁶⁶ A döntést tovább nehezítik az államok között fennálló kulturális, morális, vallási, történelmi és jogi különbségek.⁶⁷ A sokszor középpontba kerülő gyűlöletbeszéd megítélésének kérdése pedig mindezekon kívül azért is különösen nehéz, mert sokszor közéleti-politikai diskurzusba ágyazódva jelenik meg.⁶⁸

⁶¹ RIIS, Thomas – SCHWEMER, Sebastian Felix: Leaving the European Safe Harbor, Sailing towards Algorithmic Content Regulation. Legal Studies Research Paper Series. 2019. 64. sz. 1-2. o.

⁶² POLYÁK Gábor: A forgalomirányító szolgáltatások médiaszabályozási kérdései. In POLYÁK Gábor (szerk.): *Algoritmusok, keresők, közösségi oldalak és a jog – A forgalomirányító szolgáltatások szabályozása*. Budapest, 2020. HVG-ORAC, 116. o.

⁶³ VAN DIJCK, José – POELL, Thomas – DE WAAL, Martijn: *The Platform Society*. Oxford, 2018. Oxford University Press, 64. o.

⁶⁴ YORK – ZUCKERMAN 2019. 149. o.

⁶⁵ BARATA, Joan: The Digital Services Act and its impact on the right to freedom of expression: special focus on risk mitigation obligations. *PLI*, 2021. 9. o.

⁶⁶ MENYHÁRD Attila: Az információs technológiai fejlődés hatása az állam szerepvállalására. In: TÖRÖK Bernát – ZÓDI Zsolt (szerk.): *A mesterséges intelligencia szabályozási kihívásai*. Budapest, 2021. NKE Ludovika Egyetemi Kiadó Iroda. 68. o.

⁶⁷ AKDENIZ, Yaman: To block or not to block: European approaches to content regulation, and implications for freedom of expression. *Computer Law & Security Review*, 2010. 26. sz. 261. o.

⁶⁸ NAGY Krisztina: Facebook files – gyűlöletbeszéd törölve? A közösségimédia-platformok tartalom-ellenőrzési tevékenységének alapjogi vonatkozásai. In POLYÁK Gábor (szerk.): *Algoritmusok, keresők, közösségi oldalak és a jog – A forgalomirányító szolgáltatások szabályozása*. Budapest, 2020. HVG-ORAC, 148. o.

A koronavírus járvány végképp egyértelművé tette, hogy a tartalommoderálás kizárólag emberi résztvevők által egyszerűen megoldhatatlan az adatok pusztá tömege miatt. A megoldás tehát valószínűleg nem az emberi moderálás vagy a mesterséges intelligencia általi moderálás közötti választás lesz, hanem inkább a kettő kombinációja.⁶⁹

Az uniós jog egyre szélesebb körben ösztönzi a közvetítő szolgáltatókat az önkéntes proaktív nyomon követés bevezetésére, annak ellenére, hogy jelen fejlettségi szintükön az algoritmusok nem alkalmasak teljes mértékben a jogszerű és a jogsértő tartalmak közti különbségtételre.⁷⁰

Egyesek szerint a jogsértő tartalmak jelzése és eltávolítása mellett a mesterséges intelligencia használatán alapuló megoldások a jövőben képesek lesznek a platformokon folyó diskurzus minőségét monitorozni, valamint az ideális elvárásokhoz közelíteni.⁷¹ Az általános tartalmi elvek alkalmazása esetén azonban az online platformok még inkább a klasszikus médiavállalatok által betöltött aktív szerepet vállalnának magukra.

A kedvező felelősségi szabályok hatására virágzó online platformok mára nélkülözhetetlen szerepet töltenek be az életünkbe, és alapvetően meghatározzák, milyen információhoz juthatunk hozzá. A hálózatos társadalomban (*networked society*) a legnagyobb platformok kvázi szuverénként öröködnék több milliárd felhasználójuk tevékenysége fölött.⁷² Balkin kifejezéseivel élve ez a „szólás magánszabályozásának” a problémája a „digitális világ új kormányzó” által.⁷³

Ezzel szemben a tartalommoderálási eljárásuk a jogi eljáráshoz képest más logikát követ, arra saját rendszert alakítottak ki. „A tartalom törléséről döntést hozók nem elvek mentén, hanem képletszerű, leegyszerűsített szabályok alapján döntenek, ami [merek], kevésbé rugalmas mérlegelést, a közlés kontextusát, valamint annak hatásának értékelését csak közvetetten és esetlegesen tartalmazza.”⁷⁴ „A mennyiség által vezérelt működés, a szolgáltatás aggregátor

⁶⁹ GOSZTONYI Gergely: Some human and technical aspects of online content regulation. *Journal of Liberty and International Affairs*, 2021. 7. évfolyam, 3. sz.

⁷⁰ RIIS – SCHWEMER 2019. 13. o.

⁷¹ PINTÉR Melinda: Szólásszabadság vagy cenzúra a nagyobb jó érdekében? – A politikai diskurzus megvalósítható keretei és korlátai a közösségi médiában. In: TÖRÖK Bernát – ZÓDI Zsolt: *Az internetes platformok kora*. Budapest, 2022. NKE Ludovika Egyetemi Kiadó, 242. o.

⁷² CHAPDELAINE, Pascale – MCLEOD ROGERS, Jaqueline: Contested Sovereignties: States, Media Platforms, Peoples, and the Regulation of Media Content and Big Data in the Networked Society. *Laws*, 2021. 10. sz. 2., 17. o.

⁷³ JACK, M. Balkin: Free Free Speech in the Algorithmic Society: Big Data, Private Governance, and New School Speech Regulation. *University of California Davis Law Review*, 2018. 51. sz.

⁷⁴ NAGY 2020. 166. o.

jellege a konkrét tartalomról szóló döntés szintjén csak részben teszi lehetővé az alapjogi szemléletmód megjelenését.”⁷⁵

III.2. Soft control, vagyis a rangsorolás

A felhasználók által közzétett tartalmak kezdetben az Internet demokratizálódását vetítették elő, ahol a korábbi frekvenciaszűkösség helyett minden vélemény helyet kaphat.⁷⁶ Ezzel szemben, ahogy Török rámutat, „ma már nem a rendelkezésre álló információ vagy vélemény a szűkös, hanem a figyelem, amivel az emberek az őket elárasztó információ- és véleménybőség egy részét igyekeznek befogadni”.⁷⁷

Az algoritmusok által személyre szabott tartalomkínálat által a „felhasználó idővel elszigetelődik a sajátjától különböző álláspontoktól, információktól, hiszen a szolgáltató folyamatosan monitorozza a tevékenységét, és annak figyelembevételével generálja a tartalmakat”.⁷⁸ Ezt a hatást sokan sokféleképpen nevezték el, például szűrőbuborék (*filter bubble*),⁷⁹ kiberkaskádok (*cyber cascades*),⁸⁰ vagy éppen visszhangkamrák (*echo chambers*).

Az elnevezések sokszínűsége mellett az eredmény megegyező – a felhasználók csak olyan tartalmat fogyasztanak, melyek „összhangban vannak ismereteikkel és attitűdjeikkel, megerősítik a maguk nézeteit, hiedelmeit, ráadásul nem kényszerítik őket mentális erőfeszítésekre”.⁸¹ Egyes ellenvélemények szerint azonban a közéleti híreknek az Interneten fellelhető pusztá tömege miatt elkerülhetetlen, hogy a felhasználó a világfelfogásával ellentmondó hírekkel, tényekkel is találkozzon.⁸²

Míg a felhasználók számára előnyös lehet a tartalom személyre szabásának kényelme, hiszen elősegíti a releváns tartalom felfedezhetőségét a túláradó információbőségben, aggodalomra ad okot, ha a személyre szabás a felhasználók döntéseit vagy viselkedését olyan módon igyekszik befolyásolni, amely az érdekeik ellen hat, miközben a platform üzemeltetőjének vagy harmadik feleknek az érdekeit szolgálja.⁸³ Mindezzel párhuzamosan a felhasználók egyre kevésbé bíznak

⁷⁵ Uo. 167. o.

⁷⁶ POLYÁK 2020. 140. o.

⁷⁷ TÖRÖK Bernát: A szólásszabadság a közösségi platformokon és a Digital Services Act. In: TÖRÖK Bernát – ZÓDI Zsolt: *Az internetes platformok kora*. Budapest, 2022. NKE Ludovika Egyetemi Kiadó, 199. o.

⁷⁸ KLEIN 2018a. 46. o.

⁷⁹ PARISER, Eli: *The Filter Bubble. What the internet is Hiding from You*. New York, 2011. The Penquin Press.

⁸⁰ SUNSTEIN, Cass R.: *Republic.com 2.0*. Princeton, 2009. Princeton University Press.

⁸¹ GÁLIK Mihály: A hálózati hírmédia sajátosságai, különös tekintettel a visszhangkamra- és a szűrőbuborék-jelenségre. *In Medias Res*, 2019. 2. sz. 340. o.

⁸² GÁLIK Mihály: Visszhangkamrák és szűrőbuborékok. A hírfogyasztásról szóló vita a digitális hálózati média-ökoszisztéma világában. *Médiakutató*, 2020. XXI. évfolyam, 1. sz. 29. o.

⁸³ CHAPDELAINE – MCLEOD ROGERS 2021. 21. o.

az elérhető információk valódiságában, manipulációmentességében az elharapózó dezinformációs kampányok és a *deep fake*-k korában.⁸⁴

A platformszolgáltatók, mint piaci vállalkozások elsődleges célja nem a demokratikus diskurzus kialakulásának előmozdítása, hanem a profitszerzés. „Ezért gazdasági érdekük azt diktálja, hogy a felhasználók minél több időt töltsenek el a felületeiken, és annak során a lehető legtöbb interakciót hajtsák végre.”⁸⁵ A videós tartalmak esetében a túlzott perszonalizáció függőséghez, valamint adott esetben akár olyan mentális betegségekhez is vezethet, mint a depresszió.⁸⁶

További probléma, „hogy a felhasználók nincsenek tisztában az algoritmusok működési elveivel, a rangsorolási eredmények személyre szabottságának következményeivel, vagy éppen a választható alternatívákkal”. A felhasználói tudatosság erősítésén túl éppen ezért fontos, hogy a felhasználó élhessen olyan alternatívával, mely nem a személyre szabáson alapul.⁸⁷

Esetleg elvárható lehetne az internetszolgáltatók részére előírt hálózatsemlegesség (*net neutrality*) mintájára keresősemlegesség (*search neutrality*) a platformoktól. Ez sem problémáktól mentes azonban, ugyanis egyrészt a semlegesség a szolgáltatók alap rendeltetésével lenne ellentétes, miszerint az információtengerben segítik a releváns és hasznos információ kiválasztását.⁸⁸

Másrészt pedig „teljes egészében semleges, objektív, minden tartalomnak azonos esélyt biztosító keresési és rangsorolási algoritmus nem létezik”.⁸⁹ Jelenleg a keresőprogramok szabályozásának a központi motívuma a találati rangsorokhoz kapcsolódó átláthatóság növelése, és ezáltal a torzításmentes fogyasztói döntések elősegítése.⁹⁰

III.3. Lehetséges megoldási irányok

Ahogy Polyák és szerzőtársai kiemelik, az online óriásplatformok „valódi társadalmi jelentőségének felismeréséhez szükség volt a Cambridge Analytica-ügyre, a Brexit- és a Trump-

⁸⁴ MEZEI Kitti – SZENTGÁLI-TÓTH Boldizsár: Az online platformok használatában rejlő veszélyek: a dezinformáció és a kibertámadások jogi kockázatai. In: TÖRÖK Bernát – ZÓDI Zsolt: *Az internetes platformok kora*. Budapest, 2022. NKE Ludovika Egyetemi Kiadó, 332. o.

⁸⁵ SZIKORA Tamás: A platformszabályozás egy új iránya Donald Trump Facebookról való kitiltásának példáján keresztül. In: TÖRÖK Bernát – ZÓDI Zsolt: *Az internetes platformok kora*. Budapest, 2022. NKE Ludovika Egyetemi Kiadó, 211. o.

⁸⁶ SORBÁN Kinga: Ethical and legal implications of using AI-powered recommendation systems in streaming services. *Információs Társadalom*. 2021a. 2. sz. 64. o.

⁸⁷ POLYÁK 2020. 138. o.

⁸⁸ Uo. 135-136. o.

⁸⁹ Uo. 109-110.

⁹⁰ GELLÉN Klára: A keresőmotorok és az átláthatóság követelménye fogyasztóvédelmi jogi nézőpontból. *In Medias Res*, 2022. 1. sz.

kampányra, a menekültválság idején elharapózó gyűlöletbeszédre, valamint a személyes adatokkal való folyamatos visszaélésekre”.⁹¹ A koronavírus járvány és az orosz-ukrán háború alatt elterjedt dezinformációs kampányok pedig még időszerűbbé tették a szabályozói beavatkozást.

Egyesek szerint a piaci dominanciájuk és státuszuk, az elérhető alternatívák hiánya és a demokráciára gyakorolt hatásuk alapján egyes platformok a modern kapuőrökké váltak, így speciális kötelezettségekkel rendelkeznek. A szakirodalomban felmerült a közszolgáltatásként való minősítés is, mely által minden megkülönböztetéstől mentes szerződéskötési kötelezettség, és alapvető minőségi követelmények vonatkoznának a szolgáltatókra.⁹²

Mások szerint az olyan domináns platformok, mint például a Facebook, egyenesen megfelelnek az amerikai közfórum (*public forum*) doktrína feltételeinek, és ezáltal működésükre az alapjogi garanciák ugyanúgy alkalmazandók, mint az államok tevékenységére.⁹³ Azonban, Menyhárd rámutat, hogy „a platformokat nem elegendő szabályozási tárgyként kezelni; eredményesebb megközelítés lenne [azokat] partnernek tekinteni, és erre felépíteni az egyébként valóban szükséges állami kontrollt”.⁹⁴

Az uniós jogalkotás hiányosságait felismerve számos tagállam fogadott el nemzeti szintű szabályozást az online platformok tekintetében. A német NetzDG⁹⁵ bizonyos német büntető törvénykönyvi tényállások esetében kötelezően alkalmazandó eljárásrendet fektet le az Eker irányelv kiegészítéseként. A nyilvánvalóan jogellenes tartalmat 24 órán belül, míg a nem nyilvánvalóan jogellenes tartalmat hét napon belül köteles törölni a közvetítő szolgáltató. A NetzDG szigorú szankciós szabályokat tartalmaz, akár 50 millió euróig terjedő bírsággal.⁹⁶ A

⁹¹ POLYÁK Gábor et al.: Versenyjogi előzmények és piacsabályozási eszközök a digitális piacokról szóló európai rendelet tervezetében. In VALENTINY Pál et al.: *Verseny és szabályozás 2021*. Budapest, 2021. KRTK Közgazdaság-tudományi Intézet, 150. o.

⁹² LAND, Molly K.: *Regulating Private Harms Online: Content Regulation under Human Rights Law*. In JORGENSEN, Rikke Frank (szerk.): *Human Rights in the Age of Platforms*. Massachusetts, 2019. Massachusetts Institute of Technology, 304. o.

⁹³ PUETZ, Trevor: Facebook: The New Town Square. *Southwestern Law Review*, 2014. 44. sz.; JACKSON, Benjamin F.: Censorship and Freedom of Expression in the Age of Facebook. *New Mexico Law Review*, 2014. 44. sz.

⁹⁴ MENYHÁRD Attila: A platformok polgári jogi felelőssége. In: TÖRÖK Bernát – ZÓDI Zsolt: *Az internetes platformok kora*. Budapest, 2022. NKE Ludovika Egyetemi Kiadó, 132. o.

⁹⁵ Gesetz zur Verbesserung der Rechtsdurchsetzung in sozialen Netzwerken BGI. I S. 3352. (a továbbiakban: NetzDG).

⁹⁶ SZŐKE Gergely László: A közösségi oldalak szabályozási problémái. In KIS Kelemen Bence – MOHAY Ágoston (szerk.): *A technológiai fejlődés jogi kihívásai: Kézikönyv a jogalkotás és jogalkalmazás számára*. Pécs, 2021. Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, 113-114. o.

szankcionálandó kötelezettség nem önmagában a bejelentett tartalom eltávolítása, hanem a bejelentési- és a panasz eljárás működtetése.⁹⁷

A rövid határidők és magas bírságok kérdéses hatékonysága miatt elterjedt a nézet, miszerint a német szabályozás nem szolgálhat egy egységes uniós szabályozás alapjaként, mivel a jogérvényesítést teljes mértékben az üzleti szereplőkre telepíti, valamint figyelmen kívül hagyja az alapjogok korlátozása esetén irányadó garanciákat.⁹⁸

A NetzDG-hez hasonló szabályozást vezetett volna be két olasz törvényjavaslat is. Az egyik tervezet még általános nyomon követési kötelezettséget is előírt volna az álhírek (*fake news*) elleni küzdelemben. Franciaországban pedig a kampányidőszak alatt a jelölteket érintő hírek valós vagy valótlan természetét a bíróságok ítélik meg.⁹⁹ Az Avia néven elhíresült francia törvény pedig terrorista tartalom és gyermekpornográfia esetén 1 óras eltávolítási időt írt elő a szolgáltatóknak, azonban hatálybalépését követően az alkotmánybíróság a törvény főbb rendelkezését alkotmányellenesnek minősítette és megsemmisítette.¹⁰⁰

A nemzeti jogalkotás azonban a nemzetállamokat is meghaladó óriásplatformok idejében aligha lehet adekvát válasz a felmerülő problémákra. Ennek megfelelően az uniós jogalkotó is felismerte a fragmentált nemzeti jogalkotás korlátozott hatását a célul kitűzött digitális egységes piac elérésében.

⁹⁷ BAYER Judit: Procedural rights as safeguard for human rights in platform regulation. *Policy & Internet*, 2022. 8. o.

⁹⁸ POLYÁK 2020. 118., 121. o.

⁹⁹ MONTI, Matteo: The EU Code of Practice on Disinformation and the Risk of the Privatisation of Censorship. In GIUSTI, Serena – PIRAS, Elisa (szerk.): *Democracy and Fake News. Information Manipulation and Post-Truth Politics*. Oxfordshire, 2020. Routledge, 218.

¹⁰⁰ EDRI: *French Avia law declared unconstitutional: what does this teach us at EU level?* 2020. <https://edri.org/our-work/french-avia-law-declared-unconstitutional-what-does-this-teach-us-at-eu-level/>

IV. A DSA és kritikái

Mivel a korábbi *soft law* ajánlások nem váltották ki a hozzájuk fűzött reményeket, az uniós jogalkotó elfogadta a Digitális szolgáltatások egységes piacáról szóló rendeletet¹⁰¹ (a továbbiakban: DSA), mely 2024. február 17-től válik alkalmazandóvá az Unió összes tagállamában.

A DSA 6. cikke felváltja az Eker irányelv 14. cikkét, azonban a hatályos rendelkezéseket csak pontosítja, azokat érdemben nem módosítja.¹⁰² A 8. cikk kimondja az általános nyomon követési kötelezettség tilalmát, hatályon kívül helyezve az Eker irányelv 15. cikkét.¹⁰³

A DSA bevezeti az USA jogából „irgalmas szamaritánus” kedvezményként ismert rendelkezést, miszerint a közvetítő szolgáltatók felelősség alóli mentessége nem tagadható meg azon az alapon, hogy önkéntes vizsgálatokat folytatnak a jogsértő tartalmak felkutatása és eltávolítására.¹⁰⁴ A DSA legnagyobb újítása, hogy differenciált, a nyújtott szolgáltatások sajátos jellemzőit figyelembe véve lépcsőzetes kellő gondossági kötelezettségeket állapít meg a közvetítő szolgáltatók, a tárhelyszolgáltatók, az online platformok és az online óriásplatformok részére. A megkülönböztetés lényege, hogy a szolgáltatótól elvárt gondosság szintje a szolgáltatásai által okozott potenciális kár mértékétől függ.¹⁰⁵

Minden közvetítő szolgáltató köteles a szerződési feltételeiben egyértelmű tájékoztatást nyújtani a tartalommoderálási eljárásairól, beleértve az algoritmikus döntéshozatalt, a korlátozások alkalmazása során figyelemmel lenni a felhasználók alapvető jogaira.¹⁰⁶ Az alapjogok horizontális jogviszonyokban, magánszereplők közötti alkalmazhatósága élenként foglalkoztatja a jogtudományt.¹⁰⁷ A kritikusok szerint azonban jelen rövid rendelkezés túlságosan homályos és bizonytalan ahhoz, hogy hatékonyan támogassa az alapvető jogok érvényesülését.¹⁰⁸

¹⁰¹ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/2065 rendelete (2022. október 19.) a digitális szolgáltatások egységes piacáról és a 2000/31/EK irányelv módosításáról (digitális szolgáltatásokról szóló rendelet).

¹⁰² DSA 6. cikk.

¹⁰³ Uo. 8. cikk.

¹⁰⁴ Uo. 7. cikk.

¹⁰⁵ BUITEN – DE STREEL – PEITZ 2019. 18. o.

¹⁰⁶ Uo. 14. cikk.

¹⁰⁷ TÖRÖK Bernát: Az alkotmányjog horizontális hatálya? Gondolatok az algoritmizált döntéshozatal szabályozásához. In: TÖRÖK Bernát – ZÖDI Zsolt (szerk.): *A mesterséges intelligencia szabályozási kihívásai*. Budapest, 2021. NKE Ludovika Egyetemi Kiadó Iroda.

¹⁰⁸ APPELMAN, Naomi – QUINTAIS, Joao Pedro – FAHY, Ronan: Is Article 12 DSA a Paper Tiger? *VerfBlog*, 2021. 2., 4. o.

A tárhelyszolgáltatóknak lehetővé kell tenniük a felhasználók által jogellenesnek vélt tartalom bejelentését, mely bejelentés a felelősségük megállapítása szempontjából tényleges tudomásszerzéseként minősül, amennyiben tartalmazza a meghatározott elemeket.¹⁰⁹ Minden olyan tartalom jogellenesnek minősül, mely „nem felel meg az uniós jognak vagy valamely tagállam jogának”.¹¹⁰ Ez a homályos és tág megfogalmazás a tartalmak túlzott eltávolítását eredményezheti, valamint nem is tűnik szükségesnek és arányosnak, hogy a „csak” becsületsértő tartalom a terrorista tartalommal azonos következményekkel járjon.¹¹¹

A DSA jelenlegi formájában nagy hangsúlyt fektet az értesítési-eltávolítási rendszer eljárási garanciáinak lefektetésére. Bár az eljárások pontosítása segít egyfajta ellenőrzést gyakorolni a platformok működése felett, fennáll a veszélye, hogy összességében a platformok domináns pozíciójának legitimálására szolgálnak. Másként fogalmazva, a platformok az eljárási normákat teljes mértékben betartva is korlátozni tudják több milliárd ember alapjogait, sőt így akár kevésbé is tűnne az fel.¹¹²

Az értesítési-eltávolítási rendszeren kívül ismert más jellegű eljárás is a jogsértő tartalom hozzáférhetetlenné tételére. A Kanadában alkalmazott értesítési-értesítési rendszer (*notice and notice*) lehetőséget teremt a bejelentő és az állítólagosan jogellenes tartalmat közlétevő felhasználó összekapcsolására, így a tartalom jogellenességéről nem a közvetítő szolgáltatónak kell döntenie.¹¹³

Mások is az értesítési-eltávolítási rendszer differenciálását javasolják a jogellenes tartalom típusától függően. Az értesítési-eltávolítási eljárás megfelelőnek bizonyulhat gyűlöletbeszéd esetén, azonban szerzői jogi jogsértésekkel kapcsolatban indokoltabb lehet az értesítési-értesítési; rágalmozás, valamint becsületsértés pedig az értesítési-várakozási-eltávolítási rendszer alkalmazása.¹¹⁴ Visszaeső felhasználók esetében pedig az értesítési-felfüggesztési eljárás is alkalmazandó lehetne.¹¹⁵

¹⁰⁹ DSA 16. cikk.

¹¹⁰ Uo. 3. cikk h) pont.

¹¹¹ BARATA 2021. 15-16. o.

¹¹² MARONI – BROGI 2021. 189. o.

¹¹³ KLEIN Tamás: Az online diskurzus egyes szabályozási kérdései. In KLEIN Tamás (szerk.): *Tanulmányok a technológia- és cyberjog néhány aktuális kérdéséről*. Budapest, 2018b. Médiatudományi Intézet, 24. o.

¹¹⁴ TATÁR Attila: A tárhelyszolgáltatók körében felmerülő felelősségi kérdésekről. *Infokommunikáció és Jog*, 2019. 72. sz.

¹¹⁵ KUCZERAWY, Aleksandra: Safeguards for freedom of expression in the era of online gatekeeping. *Auteurs & Media*, 2018. 3. sz. 12. o.

Már korábban is felmerült az igény, hogy a platformszolgáltatók definíciója uniós szinten, jogi kötőerővel rendelkező dokumentumban rögzítve legyen.¹¹⁶ A DSA fogalom meghatározása alapján az online platform olyan tárhelyszolgáltató, mely nemcsak tárolja a felhasználó kérésére az információt, hanem nyilvánosan terjeszti is azt.¹¹⁷ A fogalom tükrözi a platformok kétoldalú természetét, azonban nem fedi le teljes egészében a DMA „alapvető platformszolgáltatás”¹¹⁸ fogalmát. A konzisztencia érdekében ajánlott lett volna egyazon definíciót alkalmazni a két jogszabályban.¹¹⁹

Az online platformoknak biztosítaniuk kell az online interfészükön megjelenített hirdetések átláthatóságát,¹²⁰ valamint fokozott átláthatósági jelentési kötelezettségeik vannak.¹²¹ Mindezekon túl, az online platformok szerződési feltételeiben meg kell határozni az alkalmazott ajánlórendszerük által használt fő paramétereket, a paraméterek befolyásolására való lehetőségeket, valamint a rendelkezésre álló alternatívákat.¹²²

Azon online platform, amely havonta átlagosan legalább 45 millió aktív felhasználónak kínálja szolgáltatásait az Unióban, online óriásplatformnak minősül.¹²³ Egyes szerzők rámutatnak, hogy a felhasználói számok önmagukban nem feltétlen jelentenek nagyobb kockázatot a védett jogokra és értékekre, és ennek következtében egy árnyaltabb megközelítés szükséges. Szintén indokolt lehetne tagállami szintű óriásplatformok kijelölése, melyek az adott tagállam vonatkozásában potenciálisan súlyos károkat okozhatnak, azonban nem érik az uniós szinten óriásplatformmá minősítés kritériumait.¹²⁴

Az online óriásplatformok kötelesek minden ajánlórendszerük esetében legalább egy olyan alternatívát biztosítani, mely nem profilalkotáson alapul.¹²⁵ Erre példa lehet, mikor a legkülönbözőbb módokon megfogalmazott „legnépszerűbb”, „legrelevánsabb” vagy éppen „neked ajánlott” tartalmak helyett kronologikus sorrendben jeleníti meg az információkat az ajánlórendszer. Az online hirdetések további átláthatóságának biztosítása érdekében a

¹¹⁶ BAYER Judit: Between Anarchy and Censorship. Public discourse and the duties of social media. *CEPS*, 2019. 2. o.

¹¹⁷ DSA 3. cikk i) pont.

¹¹⁸ DMA 2. cikk 2. pont.

¹¹⁹ JANAL, Ruth: Adapting the Digital Services Act to the Realities of Intermediary Service Provision. *VerfBlog*, 2021. 2. o.

¹²⁰ Uo. 26. cikk.

¹²¹ Uo. 24. cikk.

¹²² Uo. 27. cikk.

¹²³ Uo. 33. cikk (1) bek.

¹²⁴ MICOVA, Sally Broughton: What is the harm in size? Very large online platforms in the Digital Services Act. *CERRE*, 2021. 17. o.

¹²⁵ DSA 38. cikk.

megjelenítésüktől számított egy évig kötelesek az online óriásplatformok a hirdetések adatait tartalmazó adattárat közzétenni.¹²⁶

Összességében úgy tűnik, a DSA inkább a közvetítő szolgáltatóknak nyújt jogi védelmet és biztonságot, mint a szolgáltatásaikat igénybe vevő felhasználóknak.¹²⁷ Az eljárási garanciák mellett az átláthatóság követelménye alapozza meg a platformok szabályozását az elszámoltathatóságra gyakorolt pozitív hatása miatt.¹²⁸

Azonban az átláthatóság önmagában nem képes a szabályozás helyettesítésére. Egyrészt a vállalatok törekedhetnek kizárólag az minimálisan szükséges információk nyilvánosságra hozatalára, míg egyéb releváns, általuk ismert információk a közvélemény elől titokban maradhatnak. Másrészt a túlzott, részletekbe menő információszolgáltatás sem ideális, hiszen az információtengerben könnyű szem elől téveszteni az értékes információkat.¹²⁹ A nagyobb átláthatóság követelménye elé további akadályt állíthat az egyre szélesebb körben alkalmazott automatikus tartalommoderáló rendszerekben jelentkező algoritmikus komplexitás.¹³⁰

Az algoritmusok körében azért sem várható el a teljes átláthatóság biztosítása, hiszen azok a platformok legféltettebb kincsként, az üzleti modelljük alapjaként az üzleti titkokra vonatkozó védelemben részesülnek. Felfedésük nemcsak a szolgáltatókat érné negatívan, hanem feltehetően a véleménypluralizmust is, hiszen a felhasználók tartalmukat az algoritmus elvárásaihoz igazíthatnák, így tovább szűkülne az elérhető információk köre.¹³¹ Az amerikai felfogás szerint a keresőmotor-szolgáltatók algoritmusai által generált rangsor önmagában az alkotmány által védett szólást valósít meg.¹³² Ezen túlmenően a rosszhiszemű felhasználók az algoritmusok kijátszására is felhasználhatnák az ilyen információkat.

A médiajogi eszközrendszer alkalmazását tovább nehezíti, hogy a technológiai óriások tevékenysége „a tartalomszerkesztés mértékét közel sem éri el, de túlmutat az egyszerű továbbítási tevékenységen, afféle sajátos, a tartalmak szabad áramlását befolyásoló forgalomirányító tevékenységként jellemezhető”. Vagyis nem saját maguk állítják elő, vagy

¹²⁶ Uo. 39. cikk.

¹²⁷ CAUFFMAN, Caroline – GOANTA, Catalina: A New Order: The Digital Services Act and Consumer Protection. *European Journal of Risk Regulation*, 2021. 12. sz. 767-768. o.

¹²⁸ GORWA, Robert – GARTON ASH, Timothy: Democratic Transparency in the Platform Society. In PERSILY, Nathaniel – A. TUCKER, Joshua (szerk.): *Social Media and Democracy. The State of the Field and Prospects for Reform*. Cambridge, 2020. Cambridge University Press, 286-287. o.

¹²⁹ Uo. 291., 303. o.

¹³⁰ Uo. 298. o.

¹³¹ POLYÁK 2020. 134. o.

¹³² NAVRATYIL Zoltán: A gépek nem beszélnek. A keresőmotor-szolgáltatók találati listája mint szólás az Egyesült Államok jogfelfogása tükrében. *In Medias Res*, 2015. 1. sz.

rendelik meg a tartalmat, hanem azt a felhasználók teszik, a szolgáltatók pedig csak bizonyos szempontok szerint szelektálják, rangsorolják a tartalmakat, valamint hatást gyakorolnak érzékelhetőségükre.¹³³

¹³³ KLEIN Tamás: A közösségi (média)platformok társadalmi integrációs és dezintegrációs hatásai. *Glossa Iuridica*, 2020. 1-2. sz. 78. o.

V. A platformok közös jellemzői

A platform egy felforgató, más néven romboló technológia (*disruptive technology*), hiszen „a hatályos jogi kereteket feszegeti” és „a korábbi technológiai szinthez igazoldó szabályozási eszközök elégtelené, vagy éppen túlszabályozóvá válhatnak”.¹³⁴ E körben megjegyzendő, hogy már Platón is felemelte a hangját a korában terjedő romboló technológia ellen. Az írás ugyanis Platón szerint „a társadalmak halálával és hanyatlásával analóg; magában hordozza az emberi emlékezet elpusztításának, az elme meggyengítésének, valamint a személyes és társadalmi passzivitásnak a lehetőségét”.¹³⁵

A platform azonban nem egyszerűen egy új üzleti modell, egy új társadalmi technológia vagy egy új infrastrukturális alakzat. A platform az információs társadalom alapvető szervezeti formája, „egy általános kontrollmechanizmus”.¹³⁶ A platformok nem belépnek a piacokra vagy bővítik azokat, hanem felváltják őket.¹³⁷ A digitális környezetben az információhoz való hozzáférés, sokszorosítás és terjesztés minimális határkölségei versenyelőnyhöz juttatja a platformokat a már létező struktúrákkal szemben, és lehetővé teszi számukra, hogy egy minimális algoritmus alapú infrastruktúra által ellenőrizzék és irányítsák szolgáltatásaik nyújtását több millió ember részére.¹³⁸

Az online platformok ún. kétoldalú piacokon működnek, melyek „két, egymástól jól elkülönülő csoporttal jellemezhető, amely csoportok találkozásánál az igénynek megfelelő szolgáltatás nyújtása révén egy közvetítő áll”.¹³⁹ Ezzel szemben létezik olyan nézet is, mely szerint a platform valódi célja nem a közvetített tranzakciók utáni jutalék beszedése, hanem a tranzakciók közben kinyert adattömeg monetarizálása. Vagyis a két- vagy többoldalú piaci jelleg előtérbe helyezése csak leplezi a valódi működést.¹⁴⁰

¹³⁴ KLEIN 2020. 71. o.

¹³⁵ AYA, Yadlin-Segal – YAEL, Oppenheim: Whose dystopia is it anyway? Deepfakes and social media regulation. *Convergence: The International Journal of Research into New Media Technologies*, 2021. 27. sz. 38. o.

¹³⁶ ZÓDI Zsolt: Algoritmikus koordinációs a platformuniverzumban. A platform mint új koordinációs mechanizmus és ennek jogi következményei. In: TÖRÖK Bernát – ZÓDI Zsolt (szerk.): *A mesterséges intelligencia szabályozási kihívásai*. Budapest, 2021. NKE Ludovika Egyetemi Kiadó Iroda. 492. o.

¹³⁷ COHEN, Julie E.: Law for the Platform Economy. *Georgetown Law Faculty Publications and Other Works*, 2017.

¹³⁸ SARTOR, Giovanni: The secondary liability of online intermediaries. In PARCU, Pier Luigi – BROGI, Elda: *Research Handbook on EU Media Law and Policy*. Cheltenham, 2021. Edward Elgar, 142. o.

¹³⁹ SZABÓ Endre Győző: A kétoldalú piacok elmélete és a személyes adatok védelme – a Google-ítélet elemzése versenyjogi és adatvédelmi szempontok szerint. In *Medias Res*, 2017. 1. sz. 173. o.

¹⁴⁰ ZÓDI Zsolt: A platform mint elméleti konstrukció és mint narratív keret – A platformfogalom kialakulásának történetei. In: TÖRÖK Bernát – ZÓDI Zsolt: *Az internetes platformok kora*. Budapest, 2022a. NKE Ludovika Egyetemi Kiadó, 27-28. o.

A platformok közös jellemzője, hogy minden kommunikációt adattá alakítanak, algoritmikusan vezérelnek, áruvá változtatnak, végső soron pedig pénzzé teszik, hasznosítják. Ezen kívül a platformok egy meghatározott területen jelentős súllyal bírnak, és arra törekednek, hogy minél nagyobb számú felhasználót érjenek el.¹⁴¹ E kettő tulajdonság egy szinte „öngerjesztő folyamatot” eredményez, ahol „minél többen használják az adott platformot”, „annál nagyobb adatmennyiség generálódik”, és „minél nagyobb mennyiségű adat generálódik”, annál többen csatlakoznak a platformhoz, az egyre személyre szabottabb szolgáltatás miatt.¹⁴²

További jellemzőjük a zéró áras üzleti modell, vagyis a felhasználók pénzbeli ellenszolgáltatás helyett a személyes adataikkal és a figyelmükkel „fizetnek” a szolgáltatásért.¹⁴³ A fogyasztók lényegesen nagyobb valószínűséggel választanak egy „ingyenes” terméket, mint egy hasonló, nem ingyenes terméket, még akkor is, ha az ingyenes termék rosszabb minőségű.¹⁴⁴ Szintén ide kapcsolódik az adatvédelmi paradoxon (*privacy paradox*), mely alapján annak ellenére, hogy a felhasználók tisztában vannak az ezzel járó adatvédelmi kockázatokkal, továbbra is apránként feladják a magánéletüket, mivel túl gyakran és túl olcsón adják ki az adataikat.¹⁴⁵

A platformok versenyjogi vonatkozású sajátossága, hogy a felhasználók bizonyos számának elérése (ún. kritikus tömeg) esetén könnyen monopolhelyzet alakulhat ki. A hálózati hatás következtében ugyanis a felhasználók azon platformokhoz csatlakoznak, ahol már alaphól minél több felhasználó van jelen, a kilépés költségei pedig ezáltal egyre súlyosabbak lesznek. A platform a méretgazdaságosság következtében végezetül kiszorítja a piacról a többi versenytársat.¹⁴⁶ Az ún. *tipping point* elérése után a verseny már nem a piacon, hanem a piacért folyik. Mindezek következtében a felhasználóknak nincsen többé reális lehetősége, hogy szolgáltatást váltson. Az extrém megtérülési ráta és a külső hálózati hatások miatt az inkumbens vállalkozás rendkívüli piaci fölényre tesz szert.

Mindezt kiegészíti a domináns platformtól eltérő szolgáltatások igénybevételének (*multi-homing*) megnehezítése és a különböző forrásokból gyűjtött és összekapcsolt adatok által előidézett, a „győztes mindent visz” jelenség. A platformokon belül a keresőmotorok

¹⁴¹ ZÖDI Zsolt: *Platformok, robotok és a jog*. Budapest, 2018. Gondolat, 102-103. o.

¹⁴² PÓK László Gábor: Védeni vagy megosztani? – A személyes adatok szerepe az internetes platformok szabályozásában. In: TÖRÖK Bernát – ZÖDI Zsolt: *Az internetes platformok kora*. Budapest, 2022. NKE Ludovika Egyetemi Kiadó, 381. o.

¹⁴³ TÓTH András: Fogyasztóvédelmi, adatvédelmi, médiaajogi és versenyjogi eszközök együttes alkalmazása az online figyelempiacok kudarcainak kiküszöbölésére. *Infokommunikáció és Jog*, 2021c. 77. sz. 8. o.

¹⁴⁴ PÁSZTÉLYI Emese – Bordács Bálint: Competition concerns in zero price markets. *Versenyttükör*, 2020. XVI. évfolyam, 2020/2. sz. 27. o.

¹⁴⁵ GIANCARLO, F. Frosio: Why Keep a Dog and Bark Yourself? From Intermediary Liability to Responsibility. *Oxford International Journal of Law and Information Technology*, 2018. 26. évfolyam, 1. sz. 10. o.

¹⁴⁶ ZÖDI 2018. 109. o.

kifejezetten olyan szolgáltatások, „amelyek működésével kapcsolatban a felhasználó nagyon kevés információval rendelkezik, ezért a kockázatok csökkentése érdekében hajlamos a már bevált szolgáltatást igénybe venni”.¹⁴⁷ Ez a jelenség az ún. „automatikus beidegződés”, miszerint „a felhasználó számára ismeretlen típusú oldalakat a Google segítségével keres meg”.¹⁴⁸

Külön aggodalomra ad okot az innovatív, feltörekvőben lévő vállalkozások felvásárlása (*killer acquisition*), mely nem akad fenn a versenyjog rostáján.¹⁴⁹ Egyre elterjedtebb jelenség ugyanis, hogy az adott piacon erőfölényben lévő vállalkozások vertikális integrációk által más piacokra is átmentik a befolyásukat, ezáltal teljes digitális ökoszisztémát létrehozva.

Egyes szerzők szerint ilyen esetekben már nem is értékesítési láncról, hanem értékhálóról (*value web*) beszélhetünk.¹⁵⁰ Az így kialakult „értékháló működéséből eredően jelenleg akár jelentősebb kereskedelempolitikai akadályok is keletkezhetnek, mint amilyenek bevezetése állami eszközökkel egyáltalán lehetséges lenne”.¹⁵¹

A platformok általi privatizált kormányzás (*privatized governance*) egészen addig nem volt szembetűnő probléma, míg e szolgáltatók jóval kisebb mértékben voltak képesek a felhasználók magatartásának befolyásolására. A felhasználók számára nyitott volt a kilépés, valamint egy másik szolgáltatáshoz való csatlakozás lehetősége, amennyiben nem értettek egyet a szolgáltató tartalommoderálási gyakorlatával.¹⁵² Napjainkban azonban „az online platformokon való jelenlét nem kényelem vagy szabad döntés, hanem társadalmi elvárások kérdése”.¹⁵³

Mindezek fényében egyesek szerint a klasszikus médiajogi analógiák egyenesen meghaladottá váltak, folyamatos felhívásuk pedig alkalmatlan az új média által generált problémák megfelelő

¹⁴⁷ POLYÁK 2020. 109. o.

¹⁴⁸ POLYÁK Gábor – PATAKI Gábor: Google Shopping: a 2017-es versenyjogi „gigabírság” elemzése, avagy milyen tanulságokkal szolgált a keresőmotorra kiszabott rekordbüntetés. In: POLYÁK Gábor (szerk.): *Algoritmusok, keresők, közösségi oldalak és a jog – A forgalomirányító szolgáltatások szabályozása*. Budapest, 2020b. HVG-ORAC, 276. o.

¹⁴⁹ PRISKIN Boglárka – HANTOSI István: A versenyjog kihívásai a digitális gazdaságban – Az Európai Bizottság tanácsadó testületének jelentése és a Furman-riport tükrében. *Versenytükkör*, 2019. XV. évfolyam 2019/2. sz. 27-31. o.

¹⁵⁰ KONDRÁT Flóra: A digitális platformok definiálási és szabályozási kérdései – A Digital Markets Act megoldási megközelítései. *Versenytükkör*, 2021. XVII. évfolyam, 2021/2. sz. 7-8. o.

¹⁵¹ FIRNIKSZ Judit: Rangsorolás – Új szabályozási igény a platformok és az információs túlterheltség korában. In VALENTIN Pál et al.: *Verseny és szabályozás 2021*. Budapest, 2021. KRTK Közgazdaság-tudományi Intézet, 173. o.

¹⁵² MUELLER, Milton L.: *Networks and States. The Global Politics of Internet Governance*. Massachusetts, 2010. Massachusetts Institute of Technology, 213. o.

¹⁵³ PÜNKÖSTY András: Egy új digitális etika megalapozásának egyes szempontjai – big data, algoritmusos döntéshozatal és a személy az adatalapú társadalomban. In: TÖRÖK Bernát – ZÓDI Zsolt (szerk.): *A mesterséges intelligencia szabályozási kihívásai*. Budapest, 2021a. NKE Ludovika Egyetemi Kiadó Iroda. 60. o.

megoldására.¹⁵⁴ A médiakonvergencia a jogterületek közötti konvergencia kialakulásához is vezet.¹⁵⁵ A platformok által támasztott gazdasági kihívásokra reflektálva az uniós szabályozásban is megjelent a közvetítő szolgáltatókra vonatkozó és a médiajogi jellegű megközelítés mellett a versenyjog eszköztárára.¹⁵⁶

¹⁵⁴ FRANK, A. Pasquale: Platform Neutrality. Enhancing Freedom of Expression in Spheres of Private Power. *Theoretical Inquiries in Law*, 2016. 487. sz. 512. o.

¹⁵⁵ CHAPDELAINÉ – MCLEOD ROGERS 2021. 5. o.

¹⁵⁶ Uo. 155. o.

VI. Versenyjogi ügyek a technológiai óriásokkal szemben

A technológiai óriások üzleti magatartását az elmúlt években számos uniós és tagállami versenyjogi eljárás vizsgálta. Az online platformok fentebb bemutatott közös jellemzői több eljárásban merültek fel olyan kihívásként, melyekre a klasszikus versenyjog nem mindig volt képes adekvát válaszokat adni. Az alábbiakban a joggyakorlat három csomópont szerinti csoportosításával és példalózó jellegű áttekintésével felismerhetővé válik a digitális gazdaság néhány törvényszerűsége.

VI.1. „Adatéség”, személyes adatok összekapcsolása

A Facebook 2014-ben értesítette a Bizottságot a tervéről, miszerint felvásárolni készül az adatvédelmi szempontból felhasználóbarát csevegési platformot, a WhatsApp-ot.¹⁵⁷ Az eljárásban felszólalók szerint az összefonódás által a Facebook megszerezheti a WhatsApp által gyűjtött személyes adatokat, sőt könnyedén ki is szélesítheti a gyűjtött adatok körét, ezáltal bebetonozva a saját – már ekkor is erőfölényes – pozícióját az online hirdetési piacon. A Bizottság értékelése alapján azonban az adatbázisok összekapcsolásának technikai nehézségein túl a WhatsApp felhasználói könnyedén szolgáltatást válthatnak, amennyiben a Facebook megváltoztatja a platform adatvédelmi szabályait.¹⁵⁸

Nem sokkal az összefonódás engedélyezése után a Facebook mégis összekapcsolta a különböző forrásokból származó adatokat, ráadásul a felhasználók hozzájárulásának beszerzése nélkül. A Bizottság az eredeti eljárásban közölt félrevezető információk miatt a Bizottság 110 millió euróra bírságolta a céget.¹⁵⁹

2019-ben a német versenyhatóság marasztalta el a Facebook-ot, amiért az összekapcsolta a felhasználók Facebook fiókon keresztül generált adatait a felhasználókról a Facebook más alkalmazásain keresztül, valamint harmadik személyek által gyűjtött adatokkal. Bár formailag a felhasználók hozzájárultak az adataik összekapcsolásához, a megtagadás esetén nem folytathatták a Facebook által nyújtott szolgáltatások használatát. A hatóság szerint a Facebook erőfölényes pozíciójára tekintettel a jelen kizsákmányoló adatpolitika sérti a felhasználók adataikkal való rendelkezési jogát.¹⁶⁰

E döntés volt az első eset, mikor egy tagállami versenyhatóság – látszólag – az adatvédelmi szabályok megsértése miatt marasztalt el vállalkozást. Az adat alapvetően nem versengő

¹⁵⁷ M.7217 Facebook/ WhatsApp.

¹⁵⁸ Uo. (184)-(191) bek.

¹⁵⁹ M.8228 Facebook/ WhatsApp.

¹⁶⁰ *Facebook v Verbraucherzentrale Bundesverband* (B6-22/16).

termék, vagyis egyszerre több vállalkozás is gyűjtheti, vagy adott esetben felhasználhatja a felhasználók ugyanazon adatait. Mindazonáltal a kiterjedt adatgyűjtés által piaci hatalom jöhet létre olyan esetekben, „amikor az adott típusú adatot egy vállalkozás gyűjti kifejezetten (például a Facebook a felhasználói aktivitásról vagy a Google a keresési tárgyszavakról)”.¹⁶¹ Polyák és Pataki e körben rávilágít, hogy „az valóban adatvédelmi jogi kérdés, hogy a Facebook a hozzá kerülő személyes adatokkal hogyan bánik, de az, hogy az összekapcsolt adatbázisok milyen versenyelőnyt jelenthetnek, már vizsgálendő [...] a versenyjog területén”.¹⁶²

VI.2. Vertikális integráció, „killer acquisitions”

A Bizottság még 2008-ban engedélyezte a Google, mint kereső- és online hirdetési szolgáltató által a DoubleClick, mint a böngészési előzmények gyűjtését végző cég felvásárlását. A Bizottság értékelése alapján a két adathalmaz összekapcsolása a gyakorlati, szerződéses nehézségeken túl a felhasználók számára elérhető egyéb szolgáltatókra való váltás veszélye miatt sem volt életszerű.¹⁶³ Mára azonban nyilvánvaló vált, hogy a Google keresési és böngészési adatokat kombináló hirdetési algoritmusának nincsen életképes versenytársa, vagyis az összefonódás következményeként „a Google olyan vertikálisan integrált online hirdetési vállalkozássá vált, amely mára az online hirdetési piac főbb problémáinak egyike lett”.¹⁶⁴

2020-ban a Bizottság hagyta jóvá a Google számára, hogy felvásárolja a fitnessórákat és -karkötőket gyártó és forgalmazó Fitbit-et. Merítve a Facebook-WhatsApp eset tanulságaiból, a Bizottság előírta a Google számára, hogy kizárólag a felhasználók kifejezett hozzájárulása esetén köthesse össze az okoseszközök által gyűjtött egészségügyi, fitness, helymeghatározási stb. adatokat a Google többi szolgáltatásával. Továbbá a Google köteles a Fitbit Web API-n keresztül továbbra is ingyenes hozzáférést biztosítani a felhasználók egészségügyi és fitnessadataihoz a versenytárs szoftveralkalmazások számára – a felhasználó hozzájárulása alapján.¹⁶⁵

A Bizottság 2022 elején engedélyezte a Kustomer, egy innovatív ügyfélkapcsolat-kezelő szoftvert fejlesztő cég Facebook általi felvásárlását. A Kustomer nem kezeli a felhasználók

¹⁶¹ TÓTH András: A mesterséges intelligencia versenyjogi vonatkozásai. In: TÖRÖK Bernát – ZÓDI Zsolt (szerk.): *A mesterséges intelligencia szabályozási kihívásai*. Budapest, 2021b. NKE Ludovika Egyetemi Kiadó Iroda. 473. o.

¹⁶² POLYÁK Gábor – PATAKI Gábor: A személyes adatok értéke a Facebook–WhatsApp összefonódás versenyjogi értékelésében. In: POLYÁK Gábor (szerk.): *Algoritmusok, keresők, közösségi oldalak és a jog – A forgalomirányító szolgáltatások szabályozása*. Budapest, 2020a. HVG-ORAC, 268. o.

¹⁶³ M.4731 Google/ DoubleClick.

¹⁶⁴ TÓTH András: A technológiai óriások piaci megregulálásának versenyjogi mozgatói és aspektusai különös tekintettel a Digital Markets Act javaslatra. *Versenytiükör*, 2021a. XVII. évfolyam, 2021/1. sz. 52. o.

¹⁶⁵ M.9660 Google/ Fitbit.

személyes adatait, azonban a Facebook vertikális integrációja megakadályozhatja a hatékony versenyt az ügyfélkapcsolat-kezelő szoftverek piacán. A Facebook kötelezettségvállalása alapján 10 évig köteles költség- és megkülönböztetés-mentes hozzáférést biztosítani a versengő cégeknek a különböző (Messenger, Instagram, WhatsApp) csevegési platformjai alkalmazásprogramozási interfészeihez (API), és köteles a fenti platformokon eszközölt, a releváns piacot érintő fejlesztéseket a versenytársaival is megosztani.¹⁶⁶ Visszatekintve több mint valószínű, hogy egy hasonló kötelezettségvállalás a WhatsApp és a Facebook által kezelt személyes adatok összekapcsolásától való tartózkodásra hatékonyabb megoldást nyújtott volna az utólagos bírság helyett.

VI.3. Önpreferencia, tiltott árukapcsolás

2017-es határozatában a Bizottság 2,42 milliárd eurós bírságot szabott ki a Google-re, mivel az visszaélt a keresőszolgáltatások piacán meglévő erőfölényével azáltal, hogy az általános keresési találati oldalain a Google saját összehasonlító vásárlási szolgáltatását (Google Shopping) kedvezőbb pozícióba helyezte és kedvezőbben jelenítette meg a versenytársak összehasonlító vásárlási szolgáltatásaihoz képest.¹⁶⁷ A Google fellebbezése folytán a Törvényszék fenntartotta a Bizottság döntését,¹⁶⁸ a másodfokú EUB eljárás pedig jelenleg is tart.¹⁶⁹

2018-ban a Bizottság minden idők legmagasabb, 4,34 milliárd eurós versenyjogi szankcióját szabta ki a Google-re, mivel az 2011 óta jogellenes korlátozásokat vezetett be az Android eszközgyártók és mobilhálózat-üzemeltetők számára annak érdekében, hogy bebetonozza erőfölényét az általános internetes keresés piacán. A Google Search, Google Chrome és Play Store alkalmazások jogellenes árukapcsolása megvonta a lehetőséget a versenytársaktól, hogy újíthassanak és versenghessenek, továbbá megtagadta az európai fogyasztóktól a jelentőssé vált mobilszférában jelentkező tényleges verseny előnyeiket.¹⁷⁰

2019-ben szintén a piaci erőfölénnyel való visszaélés miatt kapott 1,49 milliárd eurós büntetést a Google. Ezúttal a cég a harmadik fél honlapokkal kötött szerződésekben korlátozó záradékokat írt elő, amelyek megakadályozták a Google versenytársait abban, hogy a weboldalakon keresési hirdetéseket helyezzenek el.¹⁷¹

¹⁶⁶ M.10262 Meta/ Kustomer.

¹⁶⁷ AT.39740 Google Search (Shopping).

¹⁶⁸ *Google and Alphabet v Commission* (T-612/17), ECLI:EU:T:2021:763.

¹⁶⁹ *Google and Alphabet v Commission* (C-48/22).

¹⁷⁰ AT.40099 Google Android.

¹⁷¹ AT.40411 Google Search (AdSense).

VII. A DMA és kritikái

Az online platformokkal szembeni differenciáltabb, versenyjog eszköztárát is alkalmazó fellépés jegyében fogadta el az uniós jogalkotó a Digitális ágazat vonatkozásában a versengő és tisztességes piacokról szóló rendeletet¹⁷² (a továbbiakban: DMA), mely 2023. május 2-től alkalmazandó minden tagállamban.

A DMA kiindulópontja, hogy az alapvető platformszolgáltatások korábban azonosított negatív jellemzői, kombinálva a szolgáltatók tisztességtelen gyakorlataival, „jelentős mértékben aláássák az alapvető platformszolgáltatások versengő jellegét, valamint befolyásolják az ilyen szolgáltatásokat nyújtó vállalkozások, valamint üzleti felhasználók és végfelhasználók közötti kereskedelmi kapcsolat tisztességes jellegét”.¹⁷³ A kapuőrök esetében mindezekre alapozva indokolt a klasszikus, utólag reagáló versenyjogi szabályrendszert kiegészítendő, a digitális ágazat piaci számára versengő jellegű és tisztességességet biztosító *ex ante* jellegű szabályozás kialakítása.¹⁷⁴

A Bizottság azt a vállalkozást minősíti kapuőrnek, amelyik (1) jelentős hatást gyakorol a belső piacra; (2) olyan alapvető platformszolgáltatást nyújt, amely fontos kapuként szolgál az üzleti felhasználók számára a végfelhasználók eléréséhez; és (3) megszilárdult és tartós pozíciót élvez működése során, vagy a közeljövőben várhatóan ilyen pozícióra tesz szert.¹⁷⁵ Alapvető platformszolgáltatásnak minősül például az online keresőprogram, a videómegosztó-szolgáltatás, az operációs rendszer, a webböngésző, valamint az online hirdetési szolgáltatás.¹⁷⁶ A taxatív felsorolás rugalmatlanná és gyorsan elavulttá teheti DMA alkalmazását, hiszen a hatály kiterjesztése az új szolgáltatásokra évekig is tarthat.¹⁷⁷

A DMA a német versenyhatóság Facebook-döntésére hajazó módon minden kapuőrnek megtiltja, hogy a felhasználók hozzájárulása nélkül a különböző szolgáltatásokból származó személyes adatokat összekapcsolja vagy a harmadik felek szolgáltatásai által gyűjtött adatokat online hirdetések nyújtása céljából kezelje.¹⁷⁸ Egyes vélemények szerint ez nem elégséges védelem az adatvezérelt piacok versengő jellegének biztosítására, és a kapuőröknek csak a

¹⁷² Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/1925 rendelete (2022. szeptember 14.) a digitális ágazat vonatkozásában a versengő és tisztességes piacokról, valamint az (EU) 2019/1937 és az (EU) 2020/1828 irányelv módosításáról (digitális piacokról szóló jogszabály).

¹⁷³ DMA (2) bek.

¹⁷⁴ ASSIMAKIS P. Komninos: The Digital Markets Act: How Does it Compare with Competition Law? <https://ssrn.com/abstract=4136146>.

¹⁷⁵ DMA 3. cikk.

¹⁷⁶ Uo. 2. cikk 2. pont.

¹⁷⁷ TERESA RODRÍGUEZ, de las Heras Ballell: Pivotal for success, critically assessed. *VerfBlog*, 2021. 1., 3. o.

¹⁷⁸ DMA 5. cikk.

felhasználókkal kötött szerződés teljesítéséhez szükséges mértékben kellene megengedni a különböző forrásokból származó adatok összekapcsolását.¹⁷⁹

A kapuőröknek lehetővé kell tenniük, hogy a felhasználók könnyedén eltávolíthassák a kapuőr operációs rendszerén telepített bármelyik szoftveralkalmazást, mely előírás gyökereit a korábban ismertetett Google-Android-ügy tanulságai adják. A kapuőr továbbá a rangsorolás és az ahhoz kapcsolódó indexelés és keresőrobotos feltérképezés során nem részesítheti kedvezőbb elbánásban az általa kínált szolgáltatásokat és termékeket harmadik felek hasonló szolgáltatásaihoz vagy termékeihez képest¹⁸⁰ – ez esetben a Google Shopping-ügy sejlik fel a rendelkezés mögött.

A fentiekén túl számos interoperabilitást előíró, áru- és személyes adat kapcsolást tiltó, valamint szolgáltatóváltást elősegítő szabályt tartalmaz a DMA, melyek alapjául lezárult vagy jelenleg is folyamatban lévő versenyjogi eljárások szolgálnak. Mindezek kimerítő összefoglalása azonban kívül esik jelen tanulmány keretein.

A kapuőrök továbbá kötelesek tájékoztatni a Bizottságot minden olyan tervezett összefonódásról, amely „célszervezete alapvető platformszolgáltatást vagy a digitális ágazatba tartozó bármely egyéb szolgáltatást nyújt, vagy lehetővé teszi az adatgyűjtést”, függetlenül a klasszikus versenyjogi küszöbértékektől.¹⁸¹ A Bizottság értesíti a tágallami a versenyhatóságokat a tervezett összefonódásról, akik kérelmezhetik a Bizottságtól az összefonódás megvizsgálását, még akkor is, ha a kérelmező tagállam(ok) törvényei alapján nem volna szükséges versenyhatósági jóváhagyás.¹⁸²

Ez az újszerű bejelentési kötelezettség egyértelműen a korábban ismertetett *killer acquisition* eseteit igyekszik csökkenteni. Kérdéses azonban, a jelenleg is túlterhelt Bizottságnak mennyi rendelkezésre álló kapacitása lesz a vizsgálatok lefolytatására. A bizottsági leterheltség ellensúlyozásaként a DMA állítólagos megsértéséről bármely harmadik fél (vagyis akár egy versenytárs is!) tájékoztathatja a Bizottságot.¹⁸³ A hatóságokon kívüli magánfelek bevonását a jogalkalmazásba az eredeti javaslat szövege még nem tartalmazta, azonban feltételezhetően a szakmai jelzéseknek köszönhetően pótolták a hiányosságot.¹⁸⁴

¹⁷⁹ INGE, Graef: A suggestion for strengthening the limits on personal data combination in the proposed Digital Markets Act. *VerfBlog*, 2021. 1. o.

¹⁸⁰ DMA 6. cikk.

¹⁸¹ DMA 14. cikk.

¹⁸² *Illumina / Grail v Commission* (T-227/21), ECLI:EU:T:2022:447.

¹⁸³ DMA 27. cikk.

¹⁸⁴ RUPPRECHT, Podszun: The Commission will not be able to do this alone. *VerfBlog*, 2021. 1. o.

Azt sem szabad figyelmen hagyni, hogy a múltban olyan összefonódásokat is engedélyezett a Bizottság, melyekről később kiderült, hogy rendkívül negatív hatással voltak a versenyre, gondoljunk csak a Google-DoubleClick-ügyre. Továbbá az elmúlt 15 évben a technológiai óriások több mint 400 fúziót hajtottak végre, melyek egyikét sem tiltották meg az uniós versenyhatóságok.¹⁸⁵

PüNKÖSTY értékelése alapján „a versenyjogi gyakorlat alkalmanként túlértékelt az „ingyenes szolgáltatásokhoz” való fogyasztói hozzáférést”, valamint „a versenyhatóságok inkább vállalták az esetlegesen káros hatással járó összefonódások kockázatát, mint hogy esetleges versenyhatással nem bíró fúziót blokkoljanak”.¹⁸⁶ A szerző máshol a versenyhatóságok azon hiányosságára is rámutat, hogy „sokszor nem képesek felismerni a kalkulálható kiegyenlítő fogyasztói költségeket, valamint a nehezen számszerűsíthető verseny- és fogyasztói hátrányokat sem”.¹⁸⁷

Egyes szerzők az összefonódások előzetes jóváhagyásán túl megerősítenék a versenyhatóságok arra vonatkozó jogköreit is, hogy a „rosszul elsült” összefonódások eredményeként létrejött monopóliumokat utólagosan felbontsák.¹⁸⁸ A technológiai óriások feldarabolása azonban inkább az USA-ban elterjedt álláspont, Elizabeth Warren szenátor például 2020-as elnökjelölti kampányának is egyik központi elemévé emelte a kérdést.¹⁸⁹ Ezzel szemben Papp rámutat, hogy „ez nem vezetne valódi eredményre, csupán sok kis platform jönne létre, amelyek közül idővel újra kinőné magát a legnépszerűbb, és előbb-utóbb ugyanolyan monopolhelyzetben lenne, mint most a Facebook”.¹⁹⁰

¹⁸⁵ TÓTH 2021a. 39. o.

¹⁸⁶ PÜNKÖSTY András: Versenyjogi megfontolások a technológiai óriások szabályozásával kapcsolatban. Az egyesült államokbeli és európai megoldási kísérletek összehasonlító elemzése. *In Medias Res*, 2021b. 2. sz. 267. o.

¹⁸⁷ PÜNKÖSTY András: Merre tart az európai szintű platformszabályozás? – Áttekintés a platformok szabályozásának versenyjogi ösztönzőiről, valamint a fúziókontroll lehetséges fejlesztéséről. In: TÖRÖK Bernát – ZÓDI Zsolt: *Az internetes platformok kora*. Budapest, 2022. NKE Ludovika Egyetemi Kiadó, 190. o.

¹⁸⁸ JENS-UWE, Franck – Martin, Peitz: How to Challenge Big Tech. *VerfBlog*, 2021. 3. o.

¹⁸⁹ ELIZABETH, Warren: Break Up Big Tech. <https://2020.elizabethwarren.com/toolkit/break-up-big-tech>.

¹⁹⁰ PAPP János Tamás: *A közösségi média szabályozása a demokratikus nyilvánosság védelmében*. Budapest, 2022. Wolters Kluwer, 243. o.

VIII. Következtetések, javaslatok a jövő médiajogászai számára

A Bizottság világ szinten is élen jár az új technológiák szabályozásában. Egyesek szerint a szabályozás útján próbálja behozni az öreg kontinens hátrányát az amerikai és kínai gazdaságokhoz képest. Tény, hogy az Európai Unió egyre nagyobb technológiai lemaradásban van a riválisokhoz képest, ezáltal „a digitális kor szabályozása maga az Európai Unió útja az önálló hang megtalálása felé”.¹⁹¹

Azonban, ahogy Koltay emlékeztet rá, nem szabad szem elől téveszteni azt a tényt sem, hogy a nagy platformoknak „számos országban található jelentős mennyiségű felhasználójuk, több állam jogrendszere is alkalmazható a feltöltött tartalmakkal szemben, ebből eredően a szólásszabadság több, különböző megközelítése is hatást gyakorol a platformok működésére”.¹⁹²

A platformok által felvetett komplex problémákra komplex jogi megoldásokat kell adni. Zódi a kialakulóban lévő, a klasszikus jogterületeken átívelő, de azok alapvető mintázatait átemelő új szabályozást platformjognak, valamint „felhasználóvédelmi jognak” nevezi. A szabályozás alapvető célja a feketedoboz platformok átláthatóvá tétele és a „formális-eljárás” garanciák biztosítása a felhasználók számára a „platformhatalom” visszaszorítása érdekében.¹⁹³

Tóth a médiajogi beavatkozásokon túl a versenyjogi, az adatvédelmi jogi és a fogyasztóvédelmi jogi eszköztár összehangolt alkalmazását hangsúlyozza.¹⁹⁴ Newman a jog keretein is túllép, és filozófiai, pszichológiai, közgazdaságtani, valamint neurológiai szempontok beemelését is szükségesnek tartja a figyelempiacok működésének megértése és hatékony szabályozása érdekében.¹⁹⁵

A korábban bemutatott, Facebook-kal szemben indult német versenyhatósági eljárás kapcsán nemrégiben hozott EUB főtanácsnoki indítvány is a jogterületeken átívelő megoldások elterjedését vetíti elő. Athanasios Rantos főtanácsnok érvelése alapján „a versenyhatóság [...]”

¹⁹¹ TÓTH András: Az Európai Unió (szabályozási) útja a szuverenitás felé az adatalapú gazdaságban. *Európai Tükör*, 2021e. 24. évfolyam, 2. sz. 29. o.

¹⁹² KOLTAY András: A social media platformok jogi státusa a szólásszabadság nézőpontjából. *In Medias Res*, 2019. 1. sz. 56. o.

¹⁹³ ZÓDI Zsolt: Az európai platformszabályozás jellegzetességei. Platformjog és felhasználóvédelem. *In Medias Res*, 2022b. 1. sz.

¹⁹⁴ TÓTH András: Médiaszabályozási indikációk az online figyelempiacok kudarcainak kiküszöböléséhez. *In Medias Res*, 2021d. X. évfolyam 2. sz. 294. o.

¹⁹⁵ JOHN, M. Newman: Regulating Attention Markets. *University of Miami Legal Studies Research Paper*, 2019. <https://ssrn.com/abstract=3423487>.

járolékos jelleggel vizsgálhatja az általa vizsgált magatartásoknak az általános adatvédelmi rendelet szabályaival való összeegyeztethetőségét”.¹⁹⁶

A különböző hatóságok összehangolt fellépése – figyelemmel kísérve a *ne bis in idem* elvet – alapvető fontosságú e körben, hiszen e módon elkerülhetők lennének az eltérő döntések egyetlen ügyben.¹⁹⁷ A helyes jogalkotás és a jogalkalmazás előfeltétele a holisztikus jogász felfogás, mely egyre inkább kezd elterjedni a hazai és az uniós szakmai diskurzusban, és melyhez igyekezett jelen tanulmány is hozzájárulni.

Egy biztos, „aligha beszélhetünk a médiajog közelesen bekövetkező haláláról”.¹⁹⁸ Ahogy Gosztonyi fogalmaz, „a szólásszabadságért való küzdelem az internet megjelenésével csak új irányokat vett, de a régi félelmek új köntösben velünk maradtak”.¹⁹⁹

¹⁹⁶ *Meta Platforms and Others v Bundeskartellamt* (C-252/21), ECLI:EU:C:2022:704, 78. bek.

¹⁹⁷ MARIO VIOLA, de Azevedo Cunha – SHARA, Montelone: Data protection, freedom of expression, competition and media pluralism. In PARCU, Pier Luigi – BROGI, Elda: *Research Handbook on EU Media Law and Policy*. Cheltenham, 2021. Edward 239. o.

¹⁹⁸ RÉVÉSZ T. Mihály: A szólásszabadság alapvonalai – Koltay András könyvéről. *Jogtörténeti Szemle*, 2010. 4. sz. 66. o.

¹⁹⁹ GOSZTONYI Gergely: *Cenzúra Arisztotelésztől a Facebookig. A közösségi média tartalomszabályozási gyakorlatának komplexitása*. Budapest, 2022. Gondolat Kiadó. 260. o.

Irodalomjegyzék

Könyvek, tanulmányok és egyéb publikációk

AKDENIZ, Yaman: To block or not to block: European approaches to content regulation, and implications for freedom of expression. *Computer Law & Security Review*, 2010. 26. sz.

APPELMAN, Naomi – QUINTAIS, Joao Pedro – FAHY, Ronan: Is Article 12 DSA a Paper Tiger? *VerfBlog*, 2021.

ASSIMAKIS P. Komninos: The Digital Markets Act: How Does it Compare with Competition Law?

AYA, Yadlin-Segal – YAEL, Oppenheim: Whose dystopia is it anyway? Deepfakes and social media regulation. *Convergence: The International Journal of Research into New Media Technologies*, 2021. 27. sz.

BADOUARD, Romain: *Les nouvelles lois du web. Modération et censure*. Párizs, 2020. Le Seuil

BARATA, Joan: The Digital Services Act and its impact on the right to freedom of expression: special focus on risk mitigation obligations. *PLI*, 2021.

BAYER Judit: Between Anarchy and Censorship. Public discourse and the duties of social media. *CEPS*, 2019.

BAYER Judit: Procedural rights as safeguard for human rights in platform regulation. *Policy & Internet*, 2022.

BENOIT, Frydman – ISABELLE, Rorive: Regulating Internet Content through Intermediaries in Europe and the USA. *Zeitschrift für Rechtssoziologie*, 2002. 23. sz.

BENESCH, Susan: But Facebook's Not a Country, How to Interpret Human Rights Law for Social Media Companies, *Yale Journal on Regulation Online Bulletin*, 2020. 38. sz.

BUITEN, Miriam – DE STREEL, Alexandre – PEITZ, Martin: Rethinking Liability Rules for Online Hosting Platforms. *CERRE*, 2019.

CAUFFMAN, Caroline – GOANTA, Catalina: A New Order: The Digital Services Act and Consumer Protection. *European Journal of Risk Regulation*, 2021. 12. sz.

CHAPDELAINE, Pascale – MCLEOD ROGERS, Jaqueline: Contested Sovereignties: States, Media Platforms, Peoples, and the Regulation of Media Content and Big Data in the Networked Society. *Laws*, 2021. 10. sz.

COHEN, Julie E.: Law for the Platform Economy. *Georgetown Law Faculty Publications and Other Works*, 2017.

EDRI: *French Avia law declared unconstitutional: what does this teach us at EU level?* 2020.

ELIZABETH, Warren: Break Up Big Tech

FARGO, Anthony: Az internetszolgáltatók felelőssége az Egyesült Államokban és Európában, Középutat találni a lehetőségek óceánjában. *In Medias Res*, 2015. IV. évfolyam 2. sz.

FIRNIKSZ Judit: Rangsorolás – Új szabályozási igény a platformok és az információs túlterheltség korában. In VALENTINY Pál et al.: *Verseny és szabályozás 2021*. Budapest, 2021. KRTK Közgazdaság-tudományi Intézet

FRANK, A. Pasquale: Platform Neutrality. Enhancing Freedom of Expression in Spheres of Private Power. *Theoretical Inquiries in Law*, 2016. 487. sz.

GÁLIK Mihály: A hálózati hírmédia sajátosságai, különös tekintettel a visszhangkamra- és a szűrőbuborék-jelenségre. *In Medias Res*, 2019. 2. sz.

GÁLIK Mihály: Visszhangkamrák és szűrőbuborékok. A hírfogyasztásról szóló vita a digitális hálózati média-ökoszisztéma világában. *Médiakutató*, 2020. XXI. évfolyam, 1. sz.

GELLÉN Klára: A keresőmotorok és az átláthatóság követelménye fogyasztóvédelmi jogi nézőpontból. *In Medias Res*, 2022. 1. sz.

GIANCARLO, F. Frosio: Why Keep a Dog and Bark Yourself? From Intermediary Liability to Responsibility. *Oxford International Journal of Law and Information Technology*, 2018. 26. évfolyam, 1. sz.

GORWA, Robert – GARTON ASH, Timothy: Democratic Transparency in the Platform Society. In PERSILY, Nathaniel – A. TUCKER, Joshua (szerk.): *Social Media and Democracy. The State of the Field and Prospects for Reform*. Cambridge, 2020. Cambridge University Press

GOSZTONYI Gergely: Az Európai Unió Bírósága hozzájárulása az online platformok felelősségi és monitorozási kérdéseinek alaposabb megértéséhez. In: TÖRÖK Bernát – ZÖDI Zsolt: *Az internetes platformok kora*. Budapest, 2022. NKE Ludovika Egyetemi Kiadó

GOSZTONYI Gergely: *Cenzúra Arisztoteléstől a Facebookig. A közösségi média tartalomszabályozási gyakorlatának komplexitása.* Budapest, 2022. Gondolat Kiadó

GOSZTONYI Gergely: Some human and technical aspects of online content regulation. *Journal of Liberty and International Affairs*, 2021. 7. évfolyam, 3. sz.

GYETVÁN Dorina: Az általános nyomon követési kötelezettség mint a közvetítő szolgáltatók felelősségének jövője? In: FAZEKAS Marianna (szerk.): *Jogi Tanulmányok 2021.* Budapest, 2021, Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola

INGE, Graef: A suggestion for strengthening the limits on personal data combination in the proposed Digital Markets Act. *VerfBlog*, 2021.

JACK, M. Balkin: Free Free Speech in the Algorithmic Society: Big Data, Private Governance, and New School Speech Regulation. *University of California Davis Law Review*, 2018. 51. sz.

JACKSON, Benjamin F.: Censorship and Freedom of Expression in the Age of Facebook. *New Mexico Law Review*, 2014. 44. sz.

JAN Olster: *European and International Media Law.* Cambridge, 2016. Cambridge University Press

JANAL, Ruth: Adapting the Digital Services Act to the Realities of Intermediary Service Provision. *VerfBlog*, 2021.

JENS-UWE, Franck – Martin, Peitz: How to Challenge Big Tech. *VerfBlog*, 2021.

JOHN, M. Newman: Regulating Attention Markets. *University of Miami Legal Studies Research Paper*, 2019.

KLEIN Tamás: A közösségi (média)platformok társadalmi integrációs és dezintegrációs hatásai. *Glossa Iuridica*, 2020. 1-2. sz.

KLEIN Tamás: A web 2.0. egyes szabályozási kérdései – különös tekintettel az alkotmányjogi vonatkozásokra. In KLEIN Tamás (szerk.): *Tanulmányok a technológia- és cyberjog néhány aktuális kérdéséről.* Budapest, 2018a. Médiatudományi Intézet

KLEIN Tamás: Az online diskurzus egyes szabályozási kérdései. In KLEIN Tamás (szerk.): *Tanulmányok a technológia- és cyberjog néhány aktuális kérdéséről.* Budapest, 2018b. Médiatudományi Intézet

KOLTAY András: A social media platformok jogi státusa a szólásszabadság nézőpontjából. In *Medias Res*, 2019. 1. sz.

KOLTAY András: *Az új média és a szólásszabadság*. Budapest, 2019. Wolters Kluwer

KOLTAY András: Az újmédia kapuőreinek hatása a médiaszabályozásra. In KOLTAY András: *Tíz tanulmány a szólásszabadságról*. Budapest, 2018. Wolters Kluwer

KONDRÁT Flóra: A digitális platformok definiálási és szabályozási kérdései – A Digital Markets Act megoldási megközelítései. *Versenytükör*, 2021. XVII. évfolyam, 2021/2. sz.

KUCZERAWY, Aleksandra: Safeguards for freedom of expression in the era of online gatekeeping. *Auteurs & Media*, 2018. 3. sz.

LAND, Molly K.: Regulating Private Harms Online: Content Regulation under Human Rights Law. In JORGENSEN, Rikke Frank (szerk.): *Human Rights in the Age of Platforms*. Massachusetts, 2019. Massachusetts Institute of Technology

MARIO VIOLA, de Azevedo Cunha – SHARA, Montelone: Data protection, freedom of expression, competition and media pluralism. In PARCU, Pier Luigi – BROGI, Elda: *Research Handbook on EU Media Law and Policy*. Cheltenham, 2021. Edward

MARONI, Marta – BROGI, Elda: Freedom of expression and the rule of law: the debate in the context of online platform regulation. In PARCU, Pier Luigi – BROGI, Elda: *Research Handbook on EU Media Law and Policy*. Cheltenham, 2021. Edward Elgar

MENYHÁRD Attila: A platformok polgári jogi felelőssége. In: TÖRÖK Bernát – ZÖDI Zsolt: *Az internetes platformok kora*. Budapest, 2022. NKE Ludovika Egyetemi Kiadó

MENYHÁRD Attila: Az információs technológiai fejlődés hatása az állam szerepvállalásaira. In: TÖRÖK Bernát – ZÖDI Zsolt (szerk.): *A mesterséges intelligencia szabályozási kihívásai*. Budapest, 2021. NKE Ludovika Egyetemi Kiadó Iroda

MEZEI Kitti – SZENTGÁLI-TÓTH Boldizsár: Az online platformok használatában rejlő veszélyek: a dezinformáció és a kibertámadások jogi kockázatai. In: TÖRÖK Bernát – ZÖDI Zsolt: *Az internetes platformok kora*. Budapest, 2022. NKE Ludovika Egyetemi Kiadó

MICOVA, Sally Broughton: What is the harm in size? Very large online platforms in the Digital Services Act. *CERRE*, 2021.

MILL, John Stuart: *A szabadságról*. Ford. PAP Mária. Budapest, 2020. Helikon Kiadó

MONTI, Matteo: The EU Code of Practice on Disinformation and the Risk of the Privatisation of Censorship. In GIUSTI, Serena – PIRAS, Elisa (szerk.): *Democracy and Fake News. Information Manipulation and Post-Truth Politics*. Oxfordshire, 2020. Routledge

MRÁZ Attila: Platformszabályozás és kampányszabályozás a demokráciában. In: TÖRÖK Bernát – ZÓDI Zsolt: *Az internetes platformok kora*. Budapest, 2022. NKE Ludovika Egyetemi Kiadó

MUELLER, Milton L.: *Networks and States. The Global Politics of Internet Governance*. Massachusetts, 2010. Massachusetts Institute of Technology

NAGY Krisztina: Facebook files – gyűlöletbeszéd törölve? A közösségimédia-platformok tartalom-ellenőrzési tevékenységének alapjogi vonatkozásai. In POLYÁK Gábor (szerk.): *Algoritmusok, keresők, közösségi oldalak és a jog – A forgalomirányító szolgáltatások szabályozása*. Budapest, 2020. HVG-ORAC

NAVRATYIL Zoltán: A gépek nem beszélnek. A keresőmotor-szolgáltatók találati listája mint szólás az Egyesült Államok jogfelfogása tükrében. *In Medias Res*, 2015. 1. sz.

OOZEER, Ammar: Internet and social networks: freedom of expression in the digital age. *Commonwealth Law Bulletin*, 2014. 40. sz.

PAPP János Tamás: *A közösségi média szabályozása a demokratikus nyilvánosság védelmében*. Budapest, 2022. Wolters Kluwer

PARISER, Eli: *The Filter Bubble. What the internet is Hiding from You*. New York, 2011. The Penquin Press

PÁSZTÉLYI Emese – Bordács Bálint: Competition concerns in zero price markets. *Versenytükr*, 2020. XVI. évfolyam, 2020/2. sz.

PINTÉR Melinda: Szólásszabadság vagy cenzúra a nagyobb jó érdekében? – A politikai diskurzus megvalósítható keretei és korlátai a közösségi médiában. In: TÖRÖK Bernát – ZÓDI Zsolt: *Az internetes platformok kora*. Budapest, 2022. NKE Ludovika Egyetemi Kiadó

PÓK László Gábor: Védni vagy megosztani? – A személyes adatok szerepe az internetes platformok szabályozásában. In: TÖRÖK Bernát – ZÓDI Zsolt: *Az internetes platformok kora*. Budapest, 2022. NKE Ludovika Egyetemi Kiadó

POLYÁK Gábor: A forgalomirányító szolgáltatások médiaszabályozási kérdései. In POLYÁK Gábor (szerk.): *Algoritmusok, keresők, közösségi oldalak és a jog – A forgalomirányító szolgáltatások szabályozása*. Budapest, 2020. HVG-ORAC

POLYÁK Gábor – PATAKI Gábor: A személyes adatok értéke a Facebook–WhatsApp összefonódás versenyjogi értékelésében. In: POLYÁK Gábor (szerk.): *Algoritmusok, keresők, közösségi oldalak és a jog – A forgalomirányító szolgáltatások szabályozása*. Budapest, 2020a. HVG-ORAC

POLYÁK Gábor – PATAKI Gábor: Google Shopping: a 2017-es versenyjogi „gigabírság” elemzése, avagy milyen tanulságokkal szolgált a keresőmotorra kiszabott rekordbüntetés. In: POLYÁK Gábor (szerk.): *Algoritmusok, keresők, közösségi oldalak és a jog – A forgalomirányító szolgáltatások szabályozása*. Budapest, 2020b. HVG-ORAC

POLYÁK Gábor et al.: Versenyjogi előzmények és piacsabályozási eszközök a digitális piacokról szóló európai rendelet tervezetében. In VALENTINY Pál et al.: *Verseny és szabályozás 2021*. Budapest, 2021. KRTK Közgazdaság-tudományi Intézet

PRISKIN Boglárka – HANTOSI István: A versenyjog kihívásai a digitális gazdaságban – Az Európai Bizottság tanácsadó testületének jelentése és a Furman-riport tükrében. *Versenytükkör*, 2019. XV. évfolyam 2019/2. sz.

PUETZ, Trevor: Facebook: The New Town Square. *Southwestern Law Review*, 2014. 44. sz.

PÜNKÖSTY András: Egy új digitális etika megalapozásának egyes szempontjai – big data, algoritmosos döntéshozatal és a személy az adatalapú társadalomban. In: TÖRÖK Bernát – ZÓDI Zsolt (szerk.): *A mesterséges intelligencia szabályozási kihívásai*. Budapest, 2021a. NKE Ludovika Egyetemi Kiadó Iroda

PÜNKÖSTY András: Merre tart az európai szintű platformszabályozás? – Áttekintés a platformok szabályozásának versenyjogi ösztönzőiről, valamint a fúziókontroll lehetséges fejlesztéséről. In: TÖRÖK Bernát – ZÓDI Zsolt: *Az internetes platformok kora*. Budapest, 2022. NKE Ludovika Egyetemi Kiadó

PÜNKÖSTY András: Versenyjogi megfontolások a technológiai óriások szabályozásával kapcsolatban. Az egyesült államokbeli és európai megoldási kísérletek összehasonlító elemzése. *In Medias Res*, 2021b. 2. sz.

RÉVÉSZ T. Mihály: A szólásszabadság alapvonalai – Koltay András könyvéről. *Jogtörténeti Szemle*, 2010. 4. sz.

RIIS, Thomas – SCHWEMER, Sebastian Felix: Leaving the European Safe Harbor, Sailing towards Algorithmic Content Regulation. *Legal Studies Research Paper Series*. 2019. 64. sz.

RUPPRECHT, Podszun: The Commission will not be able to do this alone. *VerfBlog*, 2021.

SARTOR, Giovanni: The secondary liability of online intermediaries. In PARCU, Pier Luigi – BROGI, Elda: *Research Handbook on EU Media Law and Policy*. Cheltenham, 2021. Edward Elgar

SAVIN, Andrej: *EU Internet Law, Third Edition*. Cheltenham, 2020. Edward Elgar

SORBÁN Kinga: Az online platformok által alkalmazott mesterségesintelligencia-alapú tartalomszűrés szabályozási kérdései. In: TÖRÖK Bernát – ZÓDI Zsolt (szerk.): *A mesterséges intelligencia szabályozási kihívásai*. Budapest, 2021b. NKE Ludovika Egyetemi Kiadó Iroda

SORBÁN Kinga: Ethical and legal implications of using AI-powered recommendation systems in streaming services. *Információs Társadalom*. 2021a. 2. sz.

SUNSTEIN, Cass R.: *Republic.com 2.0*. Princeton, 2009. Princeton University Press

SZABÓ Endre Győző: A kétoldalú piacok elmélete és a személyes adatok védelme – a Google-ítélet elemzése versenyjogi és adatvédelmi szempontok szerint. *In Medias Res*, 2017. 1. sz.

SZIKORA Tamás: A platformszabályozás egy új iránya Donald Trump Facebookról való kitiltásának példáján keresztül. In: TÖRÖK Bernát – ZÓDI Zsolt: *Az internetes platformok kora*. Budapest, 2022. NKE Ludovika Egyetemi Kiadó

SZŐKE Gergely László: A közösségi oldalak szabályozási problémái. In KIS Kelemen Bence – MOHAY Ágoston (szerk.): *A technológiai fejlődés jogi kihívásai: Kézikönyv a jogalkotás és jogalkalmazás számára*. Pécs, 2021. Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar

TATÁR Attila: A tárhelyszolgáltatók körében felmerülő felelősségi kérdésekről. *Infokommunikáció és Jog*, 2019.

TERESA RODRÍGUEZ, de las Heras Ballell: Pivotal for success, critically assessed. *VerfBlog*, 2021.

TÓTH András: A mesterséges intelligencia versenyjogi vonatkozásai. In: TÖRÖK Bernát – ZÓDI Zsolt (szerk.): *A mesterséges intelligencia szabályozási kihívásai*. Budapest, 2021b. NKE Ludovika Egyetemi Kiadó Iroda

TÓTH András: A technológiai óriások piaci megregulálásának versenyjogi mozgatói és aspektusai különös tekintettel a Digital Markets Act javaslatra. *Versenytükr*, 2021a. XVII. évfolyam, 2021/1. sz.

TÓTH András: Az Európai Unió (szabályozási) útja a szuverenitás felé az adatalapú gazdaságban. *Európai Tükör*, 2021e. 24. évfolyam, 2. sz.

TÓTH András: Fogyasztóvédelmi, adatvédelmi, médiajogi és versenyjogi eszközök együttes alkalmazása az online figyelempiacok kudarcainak kiküszöbölésére. *Infokommunikáció és Jog*, 2021c. 77. sz.

TÓTH András: Médiaszabályozási indikációk az online figyelempiacok kudarcainak kiküszöböléséhez. *In Medias Res*, 2021d. X. évfolyam 2. sz.

TÖRÖK Bernát: A szólásszabadság a közösségi platformokon és a Digital Services Act. In: TÖRÖK Bernát – ZÓDI Zsolt: *Az internetes platformok kora*. Budapest, 2022. NKE Ludovika Egyetemi Kiadó

TÖRÖK Bernát: Az alkotmányjog horizontális hatálya? Gondolatok az algoritmizált döntéshozatal szabályozásához. In: TÖRÖK Bernát – ZÓDI Zsolt (szerk.): *A mesterséges intelligencia szabályozási kihívásai*. Budapest, 2021. NKE Ludovika Egyetemi Kiadó Iroda

UNHRC ‘General Comment No. 34, Article 19, Freedoms of Opinion and Expression’ (12 September 2011) UN Doc CCPR/C/GC/34.

VAN DER SLOOT, Bart: Welcome to the Jungle: the Liability of Internet Intermediaries for Privacy Violations in Europe. *JIPITEC*, 2015. 6. sz.

VAN DIJCK, José – POELL, Thomas – DE WAAL, Martijn: *The Platform Society*. Oxford, 2018. Oxford University Press

YORK, Jillian C. – ZUCKERMAN, Ethan: Moderating the Public Sphere. In JORGENSEN, Rikke Frank (szerk.): *Human Rights in the Age of Platforms*. Massachusetts, 2019. Massachusetts Institute of Technology

ZŐDI Zsolt: A platform mint elméleti konstrukció és mint narratív keret – A platformfogalom kialakulásának története. In: TÖRÖK Bernát – ZŐDI Zsolt: *Az internetes platformok kora*. Budapest, 2022a. NKE Ludovika Egyetemi Kiadó

ZŐDI Zsolt: Algoritmikus koordinációs a platformuniverzumban. A platform mint új koordinációs mechanizmus és ennek jogi következményei. In: TÖRÖK Bernát – ZŐDI Zsolt (szerk.): *A mesterséges intelligencia szabályozási kihívásai*. Budapest, 2021. NKE Ludovika Egyetemi Kiadó Iroda

ZŐDI Zsolt: Az európai platformszabályozás jellegzetességei. Platformjog és felhasználóvédelem. *In Medias Res*, 2022b. 1. sz.

ZŐDI Zsolt: *Platformok, robotok és a jog*. Budapest, 2018. Gondolat

Jogszabályok

47 USC 230.

Az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló [római] egyezmény (1950). Kihirdette: 1993. évi XXXI. törvény

Az Európai Parlament és a Tanács 2000/31/EK irányelve (2000. június 8.) a belső piacon az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások, különösen az elektronikus kereskedelem, egyes jogi vonatkozásairól

Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/1925 rendelete (2022. szeptember 14.) a digitális ágazat vonatkozásában a versengő és tisztességes piacokról, valamint az (EU) 2019/1937 és az (EU) 2020/1828 irányelv módosításáról (digitális piacokról szóló jogszabály)

Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/2065 rendelete (2022. október 19.) a digitális szolgáltatások egységes piacáról és a 2000/31/EK irányelv módosításáról (digitális szolgáltatásokról szóló rendelet)

Gesetz zur Verbesserung der Rechtsdurchsetzung in sozialen Netzwerken BGBl. I S. 3352.

Jogesetek

AT.39740 Google Search (Shopping)

AT.40411 Google Search (AdSense)

AT.40099 Google Android

Belgische Vereniging van Auteurs, Componisten en Uitgevers CVBA (SABAM) v Netlog NV (C-360/10), ECLI:EU:C:2012:85

Cubby, Inc v. Compuserve Inc., 776 F Supp 135 (SDNY 1991)

Eva Glawischnig-Piesczek v Facebook Ireland Ltd. (C-18/18), ECLI:EU:C:2019:821

Facebook v Verbraucherzentrale Bundesverband (B6-22/16)

Frank Peterson v Google LLC and Others and Elsevier Inc. v Cyando AG (C-682/18–C-683/18), ECLI:EU:C:2021:503

Google and Alphabet v Commission (C-48/22)

Google and Alphabet v Commission (T-612/17), ECLI:EU:T:2021:763

Google France SARL and Google Inc. v Louis Vuitton Malletier SA and Others (C-236/08–C-238/08), ECLI:EU:C:2010:159

Handyside v the United Kingdom App no 5493/72 (ECtHR, 7 December 1976)

Illumina / Grail v Commission (T-227/21), ECLI:EU:T:2022:447

Ingabire Victoire Umuhoza v Rwanda App no 003/2014 (AfCHPR, 7 December 2018)

L'Oréal SA and Others v eBay International AG and Others (C-324/09), ECLI:EU:C:2011:474

M.4731 Google/ DoubleClick

M.7217 Facebook/ WhatsApp

M.8228 Facebook/ WhatsApp

M.9660 Google/ Fitbit

M.10262 Meta/ Kustomer

Meta Platforms and Others v Bundeskartellamt (C-252/21), ECLI:EU:C:2022:704

Scarlet Extended SA v Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs SCRL (SABAM) (C-70/10), ECLI:EU:C:2011:771

Stratton Oakmont, Inc. v. Prodigy Services (N.Y. Sup. Ct. May 24, 1995)